

Lotta Rossi

NUORI YRITTÄJYYS-OHJELMAN KEHITTÄMINEN ETELÄ-SAVON AMMATTIOPISTOSSA

Opinnäytetyö
Liiketalouden koulutus

2018



**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä/Tekijät	Tutkinto	Aika
Lotta Rossi	Tradenomi (AMK)	Toukokuu 2018
Opinnäytetyön nimi		
Nuori Yrittäjyys -ohjelman kehittäminen Etelä-Savon ammattiopistossa		46 sivua 2 liitesivua
Toimeksiantaja		
Etelä-Savon ammattiopisto		
Ohjaaja		
Marjaana Roponen		
Tiivistelmä		
<p>Yrittäjyyskasvatus voi olla osa opiskelua aina alakoulusta korkea-asteelle. Tässä opinnäytetyössä käsiteltiin yrittäjyyttä sekä yrittäjyyskasvatusta. Yrittäjyyteen perehdyttiin lähinnä psykologisesta näkökulmasta. Tutkimusongelmana oli, millaisia kokemuksia NY-ohjelmaan osallistuneilla oli ohjelmasta. Toisena ongelmana oli, miten ohjelmaa voitaisiin kehittää. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää ohjelmaan osallistuneiden näkemyksiä ohjelmasta sekä löytää kehittämiskohteita NY-ohjelmasta.</p> <p>Tutkimus oli laadullinen tapaustutkimus, jossa aineistonkeruun menetelmänä käytettiin haastatteluja. Haastattelut tehtiin kahdelle eri kohderyhmälle, NY-ohjelman ohjaajille ja ohjelmaan osallistuneille. Haastattelujen perusteella pyrittiin saamaan molempien tahojen näkemykset tutkimusongelmiin.</p> <p>Tulosten perusteella NY Vuosi Yrittäjänä-ohjelmalla on vaikutusta yrittäjäksi ryhtymiseen sekä yrittäjämäisiin ominaisuuksiin. Ohjelman onnistumiseen on vaikuttanut ohjaajien ja yrittäjyyskoordinaattorin tuki. Käytännön työn mielekkyys nousi esille NY-ohjelman eri vaiheissa.</p>		
Asiasanat		
Yrittäjyys, yrittäjyyskasvatus, yrittäjä		

Author (authors)	Degree	Time
Lotta Rossi	Bachelor of Business Administration	May 2018
Thesis title		46 pages
Nuori Yrittäjyys -program development at the South Savo Vocational College		2 pages of appendices
Commissioned by		
South Savo Vocational College		
Supervisor		
Marjaana Roponen		
Abstract		
<p>Entrepreneurship education can be a part of the educational process all the way from elementary school to higher-education. In this thesis, Entrepreneurship and entrepreneurship education is examined. The research questions were; what kind of experiences the participants had from JA -program and how the program could be improved. The aim of this thesis was to outline the opinions that participants have about the JA program as well as areas of improvement.</p>		
<p>The research was a qualitative case research where interviews were used as the primary method of data collection. Interviews were conducted on two different target groups; the facilitators of the JA-program and its participants. The views of both parties on the research questions were determined by means of the interviews.</p>		
<p>Based on the results, NY Vuosi Yrittäjänä-program seems to have an impact on the decision of participant to become entrepreneurs and their entrepreneurial qualities. The support of the facilitators and the entrepreneurship coordinator has impacted the success of the program. The importance of practical work was highlighted in the different stages of the JA-program.</p>		
Keywords		
Entrepreneurship, Entrepreneurship education, Entrepreneur		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	YRITTÄJYYS	7
2.1	Yrittäjyys Suomessa	7
2.2	Yrittäjä	9
2.2.1	Yrittäjän ominaisuudet	9
2.2.2	Yrittäjäksi ryhtymisen motiivit	11
2.2.3	Yrittäjän riskit ja haasteet	13
3	YRITTÄJYYSKASVATUS	14
3.1	Yrittäjyyskasvatus Suomessa ja sen tavoitteet	14
3.2	Nuori Yrittäjyys	16
3.3	NY Vuosi Yrittäjänä -ohjema	18
4	TOIMEKSIANTAJA	19
5	TUTKIMUSMENETELMÄ JA AINEISTON HANKINTA	20
5.1	Tutkimusmenetelmä	20
5.2	Aineiston hankinta	22
5.3	Aineiston analyysi	24
6	TUTKIMUKSEN TULOKSET	25
6.1	NY Vuosi Yrittäjänä -ohjelman ohjaajien haastattelu	25
6.2	NY Vuosi Yrittäjänä -ohjelmaan osallistuneiden haastattelu	31
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITYSIDEAT	36
7.1	Johtopäätökset tuloksista	36
7.2	Kehitysideat	37
7.3	Tutkimuksen luotettavuus	40
8	LOPUKSI	41
	LÄHTEET	43
	KUVALUETTELO	

LIITTEET

Liite 1. Ohjaajien haastattelu

Liite 2. Osallistuneiden haastattelu

1 JOHDANTO

Yrittäjyyteen liittyy paljon erilaisia määritelmiä, ja aiheena se on erittäin laaja. Pyykön (2011, 17) mukaan yrittäjyys on jatkuvaa mahdollisuuksien etsintää, kuten myös psykologiaa ja matematiikkaa. Tässä opinnäytetyössä rajataan pois matemaattinen näkökulma. Opinnäytetyö tehdään Etelä-Savon ammattiopiston toimeksiantona.

Yrittäjyyskasvatus puolestaan liittyy kansalaiskasvatukseen. Kouluissa ja oppilaitoksissa sen odotetaan olevan osa toimintakulttuuria. Se ei ole ainoastaan yksittäinen oppiaine vaan kokonaisvaltaista taitojen, asenteiden ja elämänhallinnan kehittämistä. Etelä-Savon ammattiopistossa osaamisen kehittämisen painopistealueina ovat yrittäjyys sekä yrittäjämäinen toiminta. Oppilaitoksen vahvuutena on vahva NY Vuosi Yrittäjänä-ohjelma, johon kuuluvia prosesseja kehitetään jatkuvasti. Tämän vuoksi ohjelman tarkastelu on ajankohtaista. Tarkastelussa huomioidaan sekä ohjaajien että ohjattavien näkökulmat.

Tutkimusongelmana on, millaisia näkemyksiä NY-ohjelmaan osallistuneilla on ohjelmasta. Toisena ongelmana on, miten ohjelmaa voisi kehittää. Tutkimuksen tavoitteena on selvittää NY-ohjelmaan osallistuneiden ohjaajien ja ohjattavien näkemyksiä NY-ohjelmasta, sekä miten ohjelmaa voisi kehittää.

Opinnäytetyön kirjallisuuskatsauksen ensimmäisessä pääteemassa tarkastellaan yrittäjyyden käsitettä. Siinä selvitetään myös yrittäjän ominaisuuksia, motiiveja sekä yrittäjän riskejä ja haasteita. Toinen pääteema käsittelee aluksi yrittäjyyskasvatusta yleisesti. Sitten selvitetään Nuori Yrittäjyys-toimintaa sekä NY Vuosi Yrittäjänä-ohjelmaa. Teoria perustuu pääasiassa kirjallisuuteen, artikkeleihin sekä internetlähteisiin. Erityisesti Nuori Yrittäjyys-toiminta ja NY Vuosi Yrittäjänä-ohjelma ovat aihealueina melko spesifisiä, joten lähteinä on käytetty lähinnä kyseisten aiheiden internetsivuja. Tämän jälkeen työssä esitellään toimeksiantaja, tutkimusmenetelmä ja tutkimuksen toteutus, tutkimuksen tulokset sekä johtopäätökset. Viimeisenä aiheena on pohdinta.

2 YRITTÄJYYS

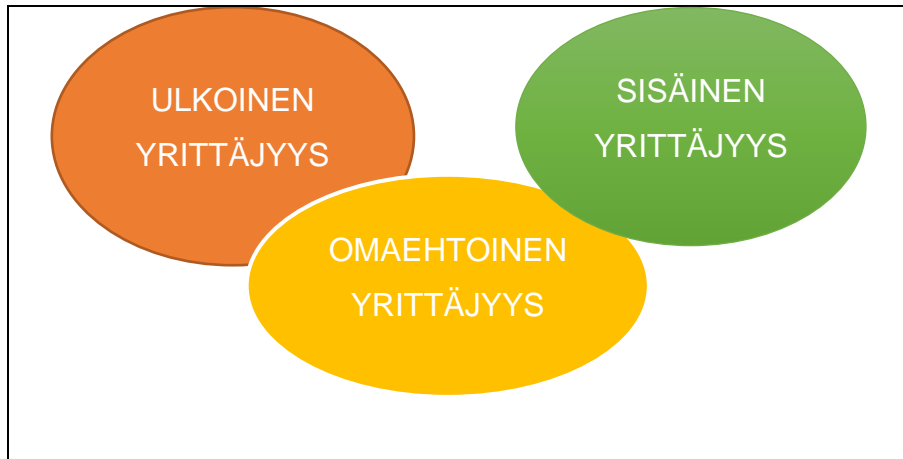
Tässä luvussa käsitellään seuraavat asiat liittyen yrittäjyyteen: mitä on yrittäjyys, kuka on yrittäjä, millaisia ominaisuuksia yrittäjältä vaaditaan ja mitkä ovat yrittäjän haasteita ja riskejä.

Meistä jokainen on omalla tavallaan yrittäjä. Jotkut haluavat perustaa omia yrityksiä, kun taas toiset toimivat omissa valinnoissaan yrittäjämäisesti eli ovat omaehtoisia yrittäjiä. Jokaisen yrityksen menestymiseen liittyy kuitenkin vahvasti henkilökunnan yrittäjämäinen ote työhön eli sisäinen yrittäjyys. (Peltola 2015, 8.) Pyykön mukaan (2011, 9) päätös ryhtyä yrittäjäksi on aina hyppy tuntemattomaan.

2.1 Yrittäjyys Suomessa

Yleisesti yrittäjyys on ilmiö, joka liittyy yritystoiminnan käynnistämiseen tai kehittämiseen. Yritystoiminta taas merkitsee sellaista toimintaa, jossa pyritään uusia tuotteita, palveluita, markkinoita ja prosesseja hyödyntämällä luomaan taloudellista arvoa. (Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta 2017.)

Yrittäjyys ei tarkoita ainoastaan uusien yritysten perustamista ja liiketoimintaa. Yrittäjyys voi olla myös ajattelu- tai toimintamalli. *Ulkoisen yrittäjyyden* näkyvin tunnusmerkki on oma itsenäinen yritys. *Sisäinen yrittäjyys* merkitsee organisaation sisällä tapahtuvaa, jokaisen työntekijän ajattelu-, suhtautumis- ja toimintatapaa. *Omaehtoinen yrittäjyys* taas kertoo yksilön omasta kehityskertomuksesta. Omaehtoinen yrittäjyys on innovatiivista, tarttumista uusiin mahdollisuuksiin sekä itsensä sitouttamista päämäärien vaatimiin tavoitteisiin. Kuvassa 1 on havainnollistettu yrittäjyyden muodot. (Peltola 2015,16–18.)



Kuva 1. Yrittäjyyden muodot (Peltola 2015, 17)

Yrittäjyyteen liittyviä erilaisia määritelmiä voidaan löytää hyvin paljon, ja jokainen niistä sisältää oman viisautensa. Yrittäjyys on aina jatkuvaa uusien mahdollisuuksien etsintää. Lisäksi yrittäjyys on myös psykologiaa ja matematiikkaa. (Pyykkö 2011, 17.) Yrittäjyys on kuitenkin aina ihmisen omaa tahtoa ja halua toimia yrittäjämäisesti. Siksi yrittäjyys onkin ihmisessä oleva ominaisuus. Jokaisessa yksilössä oleva yrittäjyyden aste vaihtelee. (Yritystoiminta 2018.) Yrittäminen on hyvä ammatinvalinta niille, keille se sopii. Parhaimmillaan yrittäjyys voi olla inspiroivaa ja vapaata itsensä toteuttamista. Jos ryhtyy yrittämään, täytyy olla innostunut. Pitää sietää myös epävarmuutta, koska yrittäjyyteen kuuluu paljon vastuuta, ja yritystoimintaan liittyy aina omat riskinsä. (Uusyrittäjäkeskus 2018.) Uudet ja innovatiiviset omistajayritykset ovat tärkeitä yhteiskunnallemme. Innostuneet, sitoutuneet ja aloitteelliset ihmiset ovat alkupääomaa näille yrityksille. (Kansikas 2007, 137.)

Suomessa yrittäjyyden käsitteeseen liitetään usein pk-yritystoiminta. Erityisesti ajatellaan, että yrittäjyyttä löytyy omistajavetoisista ja pienistä yrityksistä. Niiden ajatellaan olevan innovatiivisia ja joustavia. (Heinonen & Toivonen 2003, Heinosen 2003, 24 mukaan) Kaikkiaan Tilastokeskuksen (2016) mukaan Suomessa oli 2016 vuonna 356 790 yritystä. Henkilöstöä niissä oli 1 428 000.

Monipuolista yritystoimintaa voidaan pitää hyvinvointiyhteiskuntamme perustana. Yritykset tuottavat tuotteita ja palveluita, ne rakentavat infrastruktuuria ja

työllistävät ihmisiä. Yritysorganisaatioissa tapahtuu suuri osa yhteiskunnallisesta kehityksestä, koska kansa on riippuvainen yritystoiminnasta ja puolestaan yritykset ovat riippuvaisia kansasta. (Viitala & Jylhä 2013, 10–11.)

2.2 Yrittäjä

Yrittäjäksi luetaan sellainen henkilö, joka harjoittaa taloudellista toimintaa omalla vastuulla ja omaan laskuun. Yrittäjä voi olla työnantajayrittäjä tai yksinäisyrittäjä, kuten esimerkiksi ammatinharjoittaja tai freelancer. Myös sellainen henkilö, joka omistaa joko yksin tai perheensä kanssa vähintään puolet osakeyhtiöstä, luetaan yrittäjäksi. (Tilastokeskus 2018.)

2.2.1 Yrittäjän ominaisuudet

Yrittäjältä vaaditaan innovatiivisuutta ja uusia ideoita. Yrittäjän etuna ovat myös hyvät johtamistaidot. Tämän lisäksi yrittäjällä on hyvä olla tarpeeksi pääomaa. Suuri pääoma ei kuitenkaan ole välttämättömyys, koska on perustettu monia menestyneitä startuppeja, jotka ovat lähteneet liikkeelle hyvin pienellä pääomalla. On kuitenkin yksi asia, joka yhdistää menestyneitä yrittäjiä, ja se ominaisuus on rohkeus. Useimpien tutkimusten mukaan ihmiset arvostavat turvallisuutta. Moni ihminen sietää esimerkiksi huonoa avioliittoa, kamalaa pömoä, hikistä työtä ja tunkeilevia viranomaisia – jos vain tuntee olonsa turvallisiksi. Tämä ei päde kuitenkaan yrittäjiin. Yrittäjältä vaaditaan rohkeutta muun muassa luopua ennustettavuudesta työmaailmassa, rohkeutta uhrata oma talous käynnistääkseen jotakin muuta, vaikka ei tiedä, onnistuuko se. Täytyy olla rohkeutta ottaa epäonnistumisen riski ja ennen kaikkea; rohkeutta tehdä omista unelmista totta. (Hänninen 2013.) Asiaa voi miettiä myös toisin päin. Leppänen ja Korteso (2013) listaavat luonteenpiirteitä, jotka eivät sovi yrittäjälle. Niitä ovat esimerkiksi liika vaatimattomuus, pessimismi, näköalattomuus, vastuunoton pelko ja ujous.

Myös Seth (2017) on listannut ominaisuuksia, joita tarvitaan, jos halutaan ryhtyä yrittäjäksi. Hänen mukaan täytyy olla intohimoa ja motivaatiota, sekä täytyy uskoa itseensä. Yrittäjäksi aikova ei saa pelätä riskejä, kovaa työtä ja kurinalaista omistautumista. Hänellä tulee olla mukautuvuutta ja joustavuutta, tuote- ja markkinaosaamista, taloudenhallintaa sekä oikeita kontakteja. Hänen

täytyy kyetä poistumaan ”valmiustilasta” sekä kyetä kysymään itseltään – muttei liikaa. Lichtin (2010) mukaan eniten huomiota ovat saaneet yrittäjiksi ryhtyvien suhtautuminen riskeihin sekä tarve saavutuksille (Freytag & Thurik 2010, 12).

Samansuuntaisista yrittäjän ominaisuuksista kirjoittaa Web Profits'n perustaja, yrittäjä ja markkinoija Patel (2017), ja hänen mukaansa yrittäjät ovat enemmän ”katu-uskottavia” kuin ”kirjaviisaita”. Kahdeksi tärkeimmäksi luonteenpiirteeksi nousevat havaintokyky ja intuitio. Menestystä vaikuttaisi tulevan niille, jotka näkevät mahdollisuuksia ja tarttuvat niihin. Myös intohimo on tärkeää. Raha niinkään ei ratkaise, vaan rakkaus tekemiseen. Yrittäjät ovat optimistisia tulevaisuuden osalta ja pyrkivät katsomaan eteenpäin. Luovuus näkyy esimerkiksi siinä, että yrittäjät etsivät aina uusia tapoja tehdä asioita ja pohtivat, kuinka voivat tehdä asioita paremmin. Myöskään ilman riskinsietokykyä ei voi aloittaa yritystoimintaa. Riskien ottamisen ei pitäisi pelottaa liikaa. Menestyvät yrittäjät ymmärtävät, että riskit ovat välttämättömiä tavoitteiden saavuttamisessa.

Henkilökohtaiset taustat vaikuttavat yrittäjäksi ryhtymiseen. Henkilökohtaisiin ominaisuuksiin liittyy ikä, sukupuoli, koulutus, työkokemus, persoonallisuuspiirteet, arvoperusta ja asennemaailma. Ikään liittyen voidaan ajatella, onko helpompaa perustaa yritys nuorena ja innokkaana vai iäkkäämpänä ja kokeneempana. Suomessa naiset pystyvät saamaan naisyrittäjyyslainaa, jota miehille ei tarjota. Tällöin myös sukupuolella voi olla merkitystä, vaikka sanotaankin, että pärjätäkseen yrittäjänä, naisen pitää olla paljon kovempi kuin mitä mies on. Koulutuksesta on etua ja sillä on merkitystä yrittäjyydessä. Joskaan usein korkeammin koulutetut eivät niin yleisesti päädy yrittäjiksi kuin matalammin koulutetut henkilöt. Työkokemus vaikuttaa ehdottomasti yrittäjän osaamiseen, ja tätä vaaditaan yrittäjältä. Toisaalta on vaikeaa rajata, milloin työkokemusta on liikaa, eli milloin tukeudutaan liian paljon vanhoihin opittuihin toimintamalleihin. Lisäksi henkilön persoonallisuus, arvoperusta ja asennemaailma ovat merkittäviä ominaisuuksia. Sillä on merkitystä, onko henkilö ulospäinsuuntautunut, arvostaako hän itse työtä, rahan arvoa, perhettä tai lapsuudenkodista perittyä arvoa toimia yrittäjänä. Arvoperustaan liittyy myös asennemaailma, eli millainen on henkilön asenne esimerkiksi työn tekemiseen. (Lehti ym. 2007, 39–41.)

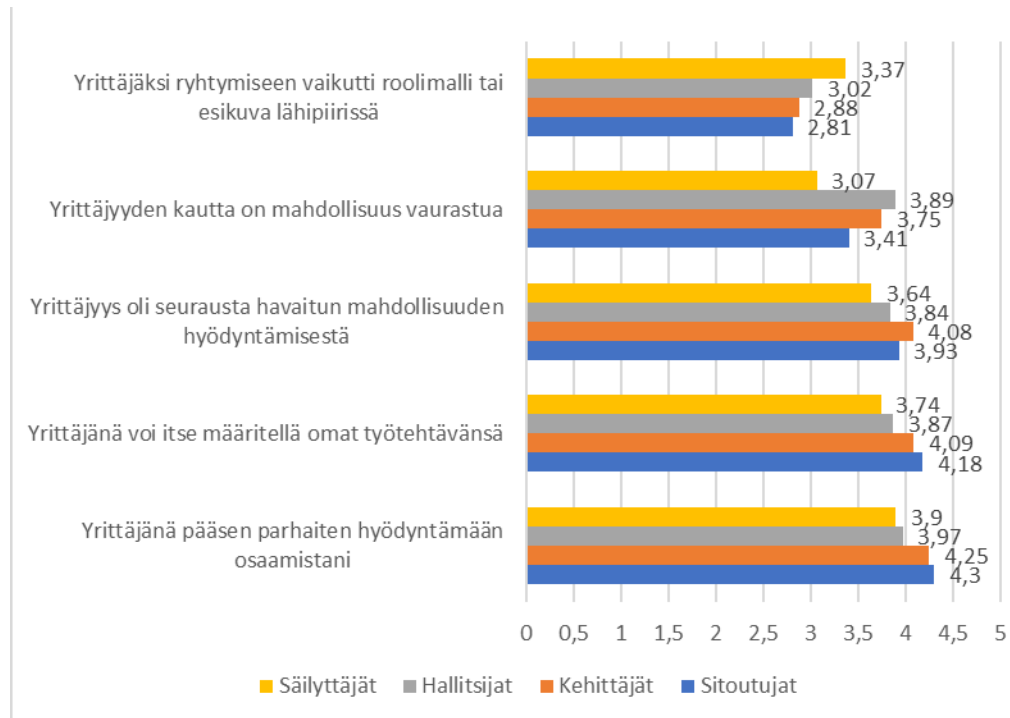
2.2.2 Yrittäjäksi ryhtymisen motiivit

Motivaatio voidaan määritellä sisäiseksi tilaksi, joka saa aikaan, ohjaa ja pitää yllä toimintaa. Yksilön valinnat eri toiminta- ja käyttäytymisvaihtoehtojen välillä voivat olla motivaation vaikutusta. Myös siihen, miten määrätietoisesti yksilö ryhtyy toimeen, miten intensiivistä hänen toiminta on, ja miten sinnikkäästi hän keskittyy tekemäänsä, on motivaatiolla vaikutusta. Motivaatiolla on lisäksi vaikutusta yksilön ajatuksiin ja tuntemuksiin tehtävien tekemisen aikana. (Lehtinen ym. 2007, 177.)

Yrittäjäksi ryhtymiseen liittyy erilaisia motiiveja. Yrittäjäksi ryhtymisen taustalla voi olla yrittäjäksi syntyminen, yrittäjäksi ajautuminen tai yrittäjäksi joutuminen. Yrittäjäksi syntyminen tarkoittaa sitä, että jatkaa esimerkiksi vanhempiansa yritystoimintaa, on kasvanut yrittäjäperheessä tai on muuten vain tuntenut yrittäjätoiminnan aina sisäisenä poltteenä. Yrittäjäksi ajautuneella ei ole yrittäjäksi ryhtymisessä perhetaustaa, vaan enemmänkin elämäntilanteet ovat vaikuttaneet yrittäjäksi ryhtymiseen. Yrittäjäksi joutuneita taas voivat olla sellaiset, jotka ovat esimerkiksi työttömyyden takia joutuneet valitsemaan yrittäjyyden. (Lehti ym. 2007, 13–19.) Lichtin (2010) mukaan yrittäjiksi ryhtyviä voi usein motivoida muut kuin rahalliset palkkiot sekä mahdollisuus päättää omista tekeemisistä (Freytag & Thurik 2010, 12).

Zwilling (2015) kertoo artikkelissaan yrittäjäksi ryhtymisen motiiveista. Hän mainitsee, että on mentoriuransa aikana kohdannut usein sellaisia yrittäjäksi ryhtyneitä, jotka ovat hänen mielestään ryhtyneet yrittäjiksi vääristä syistä. Hän listaa tämän päivän syitä yrittäjäksi ryhtymiseen. Niitä ovat halu tehdä maailmassa jotain erilaista, halu löytää elämälle tarkoitus perustamalla yritys, intohimo tehdä jotain hienoa, henkilökohtainen kasvaminen ja suorittaminen, pyrkimys nähdä todellista arvoa sekä halu auttaa muita saavuttamaan tavoitteensa.

Yrittäjäksi ryhtymiseen voi henkilöstä riippuen olla erilaisia syitä. Kuvassa 2 on esitelty Elinkeinoelämän keskusliiton (2016) yrittäjäksi ryhtymisen syyt (top 5).



Kuva 2. Yrittäjäksi ryhtymisen syyt (Elinkeinoelämän keskusliitto 2016)

Jokainen yrittäjäksi aikova on todellisessa ”tietoviidakossa”. On tarpeellista hankkia erilaista tietoa liittyen yrittäjyyteen, jos on kiinnostunut ryhtymään yrittäjäksi. Muun muassa seuraavista lähteistä voi olla apua yrittäjäksi aikovalle:

- kuntien ja kaupunkien elinkeinotoimistot
- uusyrityskeskukset
- ELY-keskukset (Peltola 2015, 28.)

Keskustelu ulkopuolisen kanssa on hyödyllistä, koska ulkopuolisilla voi olla realistisempi näkemys asioista. Yrittäjyyspäättöksen avuksi on myös olemassa erilaisia työkaluja, kuten luonne- ja elämänhallintatestejä sekä erilaisia kysymyslistoja. Yrittäjiksi aikovien keskuudessa on yhä enenevässä määrin alettu käyttää myös erilaisia psykologisia testejä. Nämä menetelmät auttavat kuitenkin vain arvioimaan yrittäjäkelpoisuutta ja yrittäjäpersoonaa. Menestymistä voi niiden mukaan korkeintaan ennustaa. Testit voivat kuitenkin toimia hyvänä pohjana itsensä kehittämiseksi. (Holopainen 2008, 19–21.)

Liiketoimintaosaamista tulee opetella, kuten monia muitakin taitoja. Se on yksilön henkilökohtaisiin taitoihin ja tietoihin liittyvä valmius. Tieto muodostaa liiketoimintaosaamisen perustan. Yritystoiminnassa on osattava soveltaa olemassa olevaa tietoa. (Viitala & Jylhä 2013, 12–13.)

2.2.3 Yrittäjän riskit ja haasteet

Riski koetaan usein synonyymina vaaralle tai uhalle. Siihen liittyy ajatus jostakin epäedullisesta tapahtumasta, joka kohtaa itseä, jotakin toista henkilöä tai jonkun omaisuutta. Silloin, jos tapahtuman seuraus on ennalta tiedossa, ei kysymyksessä ole riski. Riskiin liittyy sen sijaan vahingollisuus, haitallisuus, vaarallisuus ja epämiellyttävyyys. Eri henkilöt voivat kokea riskin eri tavoin. Tapahtumaan liittyvä epävarmuus, tapahtuman odotukset ja tapahtuman vakavuus vaikuttavat ihmisten kokemuksiin riskeistä. (Juvonen ym. 2014, 8–9.)

Yrittäjyyteen kuuluu aina riskinotto. Yrittäjä panostaa yritykseen huomattavan paljon aikaa ja usein myös omaisuuttaan. Yrittäjän kannattaa varautua myös mahdollisiin epäonnistumisiin, koska kaikki asiat eivät aina suju, kuten ne on etukäteen suunniteltu. Ongelmatilanteisiin voidaan kuitenkin varautua erilaisin keinoin, joilla seurauksia voidaan ainakin lieventää. Ongelmatilanteita varten voi varautua ainakin seuraavilla keskeisillä tavoilla: oman ajankäytön hallinnalla, asianmukaisten sopimusten laadinnalla sekä omasta vakuutus- ja eläketurvasta huolehtimalla. (Pk-yrityksen riskienhallinta 2018.) Yrityksen taloudellinen tilanne vaikuttaa Juvosen ym. (2014, 31) mukaan riskinkantokykyyn.

Myös Viitala ja Jylhä (2013, 340–347) kirjoittavat yrityksen toimintaan liittyvistä taloudellisista, toiminnallisista sekä turvallisuuteen liittyvistä riskeistä. Toiminnan jatkuvuus ja kannattavuus pyritään hallitsemaan hyvällä riskienhallinnalla. Se liittyy jokapäiväiseen johtamistyöhön. Riskienhallinnan tulee olla suunnitelmallista, ennakoivaa ja järjestelmällistä. Riskit tulee tunnistaa, ja niihin täytyy varautua. Riskejä voivat olla esimerkiksi tuotteen kysynnän loppuminen, avainhenkilön sairastuminen tai koneiston rikkoutuminen.

Uuden yrityksen perustamiseen liittyy siis väistämättä riski. Yrityksen perustaja sijoittaa siihen aikaa ja rahaa. Jos yritys menestyy, sijoitus maksaa itsensä takaisin. Silloin, kun yrityksesi taas epäonnistuu, menetät siihen tekemäsi sijoitukset. (Järvinen ym. 2017, 49.)

Kaikkiin riskeihin ei välttämättä kohdisteta erityisiä riskienhallintatoimenpiteitä vaan ne hyväksytään osaksi toimintaa. Riskienhallintamenetelmiä puolestaan ovat esimerkiksi riskien välttäminen, siirtäminen, ottaminen ja riskeihin varautuminen. Lisäksi omavalvonta eli sisäinen valvonta on osa riskienhallintaa. (Viitala & Jylhä 2013, 340–347.) Juvonen ym. (2014, 28) kirjoittavat myös, että toistuvat pienet riskit on kannattavaa pitää yrityksen omalla vastuulla. Tällaisia pieniä riskejä voivat olla esimerkiksi ilkevallanteot, rikkoutumiset ja vähäiset kuljetusvauriot. Tietoiseen riskien omalla vastuulla pitämiseen on yleensä taloudellinen peruste.

3 YRITTÄJYYSKASVATUS

Tämän luvun aiheena on yrittäjyyskasvatus, joka rajataan tässä pääasiassa käsitteeseen Nuori yrittäjyys. Tässä tarkastellaan mitä on Nuori yrittäjyys ja tutustutaan siihen liittyvään NY Vuosi Yrittäjänä-ohjelmaan, koska sen toteuttaminen ja kehittäminen ovat tämän työn tutkimuksen tavoitteena. Osittain käsitellään myös yrittäjyyskasvatusta yleisesti.

Yritteliään ihmisen tunnuspiirteitä ovat toimeliaisuus, yrittävyys, aloitekykyisyys ja rivakkuus. Tämän päivän aktiivinen kansalaisuus merkitsee sitä, että nuorilta löytyy yrittäjämäistä asennoitumista omaan elämäänsä. (Kokko 2007, 14–15.)

3.1 Yrittäjyyskasvatus Suomessa ja sen tavoitteet

Suomalaisessa koulukeskustelussa yrittäjäkasvatus on ollut mukana jo 1980-luvulta lähtien. Koulutuksen tehtävänä sitä on alettu korostaa etenkin 2000-luvulla. Yrittäjyyskasvatus voidaan nähdä välttämättömyytenä ja luonnollisena vastauksena yhteiskunnan muuttuneisiin tarpeisiin. Yhteiskunnan menestyksen nähdään rakentuvan yksittäisen ihmisen vapaalle ja omaa etua tavoittelevalle yritteliäisyydelle. Se puolestaan on taloudellinen kilpailukykytekijä sekä

luova voima, jolle yhteiskunnan menestyksen nähdään rakentuvan. (Korhonen ym. 2012, 6 – 7.)

Myös Jenner (2013) mainitsee, että yrittäjyyskasvatus on panostamista koko Euroopan talouteen. Nykyinen koulutussysteemi tarvitsee yrittäjyyskasvatusta myös, koska siinä keskitytään pehmeisiin taitoihin ja ydinosaamiseen. Se sisältää ongelmanratkaisutaitoja, yhteistyöhön oppimista, oppimaan oppimista, sosiaalisia ja kansalaistaitoja, aloitteellisuutta, yritteliäisyyttä ja kulttuuritietoisuutta. Licht (2010) mainitsee, että yrittäjyyden oletetaan olevan avaintekijä taloudelliselle kasvulle, matalammalle työttömyydelle ja teknologiselle kehitykselle. Siksi siitä on tullut keskeinen tavoite taloudellisille instituutioille ympäri maailman. (Freytag & Thurik 2010, 11.)

Opetusministeriön mukaan (2009) ”yrittäjyyskasvatuksella tarkoitetaan pääasiassa opetushallinnon alalla tehtävää laaja-alaista työtä yrittäjyyden vahvistamiseksi”. Myös monet järjestöt ja työelämätahot tekevät yrittäjyyskasvatusta ja tukevat siihen liittyvää toimintaa. Tavoitteena on myönteisten asenteiden lisääminen, yrittäjyyteen liittyvien tietojen ja taitojen kehittäminen, uuden yrittäjyyden aikaansaaminen, yrittäjien ja yrityksissä olevan henkilöstön osaamisen kehittäminen sekä yrittäjämäinen toiminta työpaikoilla.

YES on Suomessa yrittäjyyskasvatukseen liittyvä merkittävin asiantuntijaverkosto. Sen tarkoituksena on edistää yrittäjyyskasvatuksen toteutumista kouluttamalla opettajia, kehittämällä koulutusta, rakentamalla koulu- yritysyhteistyötä ja tarjoamalla materiaaleja opetukseen. YES ry:n tarkoituksena on rakentaa sellainen tulevaisuus, jossa jokaisella nuorella on mahdollisuus yrittäjyyskasvatukseen. YES-verkostoon kuuluu Suomessa 14 eri aluetta ja YES Etelä-Savo on yksi niistä. YES ry:n kanssa yhteistyössä ovat Suomen yrittäjät, Elinkeinoelämän keskusliitto, Taloudellinen tiedotustoimisto, Nuori Yrittäjyys ry, Perheyrittysten liitto, OAJ, MTK ja Yksityisyrittäjien säätiö. (YES-verkosto 2018.)

Yrittäjyyskasvatukseen liittyvällä opettajien koulutuksella sekä pitkäjänteisellä yrittäjyyskasvatuksen vahvistamisella on ollut vaikutusta yrittäjyysmyönteisyyteen Suomessa. Sitä ovat edesauttaneet myös yhteiskunnan nopea muutos

sekä yritystoimintaa kannustavat, myönteiset suhdanteet. Koulutusjärjestelmällä on yhä suurempi merkitys uuden yrittäjyyden syntymisessä, koska työelämässä ja yritystoiminnassa vaadittava osaamistaso nousee. Ammatillisen koulutuksen ja korkeakoulutuksen merkitys tulee olla jatkossa yhä vahvemmin perustana suomalaisen yrittäjyyden syntymisessä. (Opetusministeriö 2009, 12–13.)

Ihmisten kasvua yrittäjyyteen on mahdollista tukea monissa eri vaiheissa. Sitä voi ruokkia monin tavoin päiväkodeissa, kouluissa sekä työpaikoilla. (Kansikas 2007, 60.) Yrittäjyyskasvatuksen tarkoituksena on innostaa ja motivoida lapsia ja nuoria. Silloin heissä syntyy halu kokeilla ja toteuttaa omia ideoita, jolloin samalla luottamus omiin kykyihin kasvaa. Tämän vuoksi yrittäjyyskasvatuksen pitäisi kuulua jokaiselle oppitunnille ja jokaisen koulun toimintakulttuuriin. (YES Etelä-Savo 2018.)

Yrittäjyyskasvatus on laajempaa kuin yrittäjäksi kasvattaminen. Se on osa elämänhallinnan lisäämiseen tähtäävää kasvatuskokonaisuutta. Yrittäjyyskasvatuksen yhteyttä elämän muihin osa-alueisiin voidaan pohtia esimerkiksi sosiaalisen yritteliäisyyden kautta. Sosiaalinen yritteliäisyys on yksilön oma-aloitteista toimintaa, jossa jotenkin huomioidaan myös yhteisö. Sivistyksellinen, taiteellinen, poliittinen ja taloudellinen yritteliäisyys ovat oma-aloitteisuuden ilmenemismuotoja. Ne toimivat pohjana sosiaaliselle yritteliäisyydelle. Näiden muotojen kasvatustavoitteena voidaan pitää itseoppivuutta, kansalaisaktiivisuutta, luovuutta ja kykyä hankkia elanto. Yleisen aktiivisuuden ja yritteliäisyyden lisäksi yrittäjyyskasvatuksella tulee edistää myös taloudellista autonomiaa. Näin ollen yrittäjyyskasvatus voidaan liittää osaksi kansalaiskasvatusta. (Ikonen 2006, 92–93.) Yrittäjämäisessä toimintakulttuurissa oppijaa kasvatetaan vastuuseen itsestään ja tekemisistään, rohkaistaan uusiin asioihin epäonnistumisenkin uhalla sekä kehitetään valmiuksia ja keinoja vaikuttaa ja osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan (Opetusministeriö 2009, 16).

3.2 Nuori Yrittäjyys

Nuori Yrittäjyys ry (NY) on voittoa tavoittelematon yhdistys. Yhdistyksen tavoitteena on tukea yrittäjyyskasvatusta, jossa saataisiin nuoret tunnistamaan ja

hyödyntämään omat kykynsä – oppien tekemällä. Yhdistys tarjoaa yrittäjäyhtymäasennetta, työelämätaitoja ja taloudenhallintaa tukevia ohjelmia, jotka ovat suunnattu 7-25 -vuotiaille nuorille. Yhdistyksen rahoitus perustuu pääosin yritysten ja säätiöiden tuelle. (Nuori Yrittäjyys 2018.)

NY on osana kansainvälistä Junior Achievement (JA) -verkostoa. JA on maailman laajin yrittäjyys- ja kuluttajakasvatusta nuorille tarjoava organisaatio. Vuodessa se tavoittaa yli kymmenen miljoonaa oppilasta 121 maassa. (Nuori Yrittäjyys 2018.)

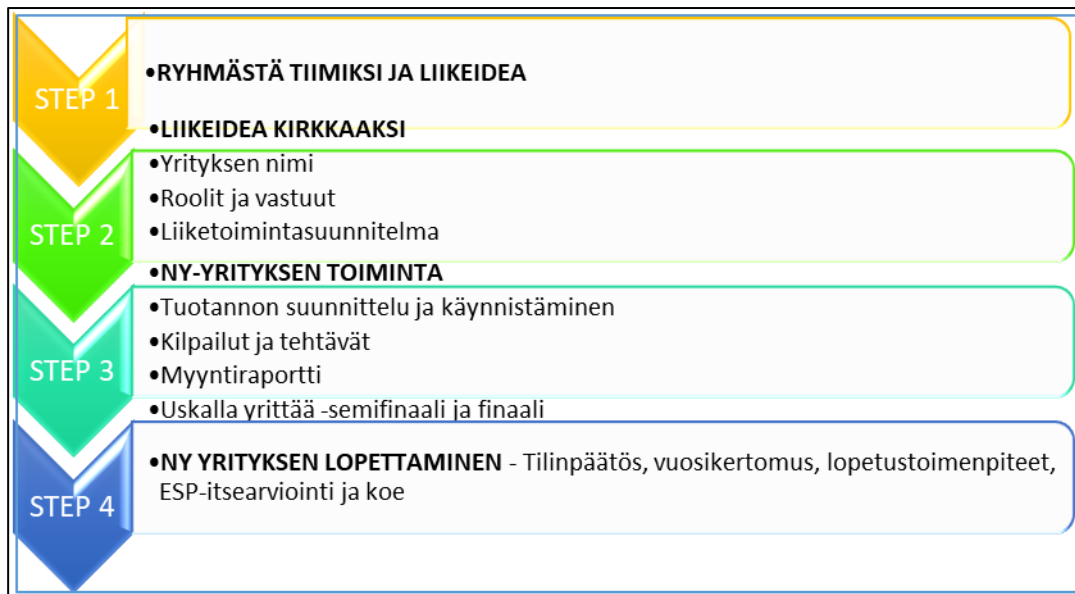
NY-ohjelmat ovat työvälineitä taloudenhallinnan, työelämätaitojen ja yritteliäisyyden opetukseen. Ohjelmat kannustavat hyödyntämään opittuja taitoja koulussa ja vapaa-ajalla. NY-ohjelmia on suunnattu alakouluun, yläkouluun, toiselle asteelle ja korkea-asteelle. Toiselle asteelle suunnattuja ohjelmia ovat NY 24h-leiri ja NY Vuosi Yrittäjänä-ohjelma. Nuori Yrittäjyys ry tarjoaa kaikkiin ohjelmiin valmiin opintomateriaalin sekä tukea sen käyttämiseen. Kaikki ohjelmat ovat maksuttomia, paitsi NY Vuosi Yrittäjänä- ja NY Start Up-ohjelmat. Opettajille suunnattu ohjelmakoulutus on myös maksutonta. (Nuori Yrittäjyys 2018.)

NY:n tarkoituksena on kannustaa kouluja avaamaan ovensa ympäröivään yhteiskuntaan. NY-ohjelmat muodostavat NY Yrittäjyyskasvatuksen polku-kokonaisisuuden, joka tarjoaa koulujen ja yritysten välille yhteistyömahdollisuuksia alaluokilta korkea-asteelle saakka. (Nuori Yrittäjyys 2018.)

Suomessa Nuori Yrittäjyys-toiminta alkoi vuonna 1995, jolloin ensimmäiset koulut lähtivät mukaan NY Vuosi Yrittäjänä-ohjelmaan. Suomessa toiminta alkoi osana Svenska Handelshögskolanin (Hanken) yrittäjyyskasvatusprojektia. Svenska Handelshögskolan oli toiminnan aloittamiselle luonnollinen paikka, koska sisarjärjestö oli toiminut Ruotsissa vuodesta 1980 ja sen innoittamana Nuori Yrittäjyys-toiminta tuotiin Suomeen. Nuori Yrittäjyys ry perustettiin 2002 vuoden lopulla ja toiminta käynnistyi vuoden 2003 alussa. Vuonna 2003 tulivat mukaan ensimmäiset yhteistyökumppanit, joiden avulla aloitettiin ensimmäisten uusien NY-ohjelmien suunnittelu ja toteuttaminen. (Nuori Yrittäjyys 2018.)

3.3 NY Vuosi Yrittäjänä -ohjema

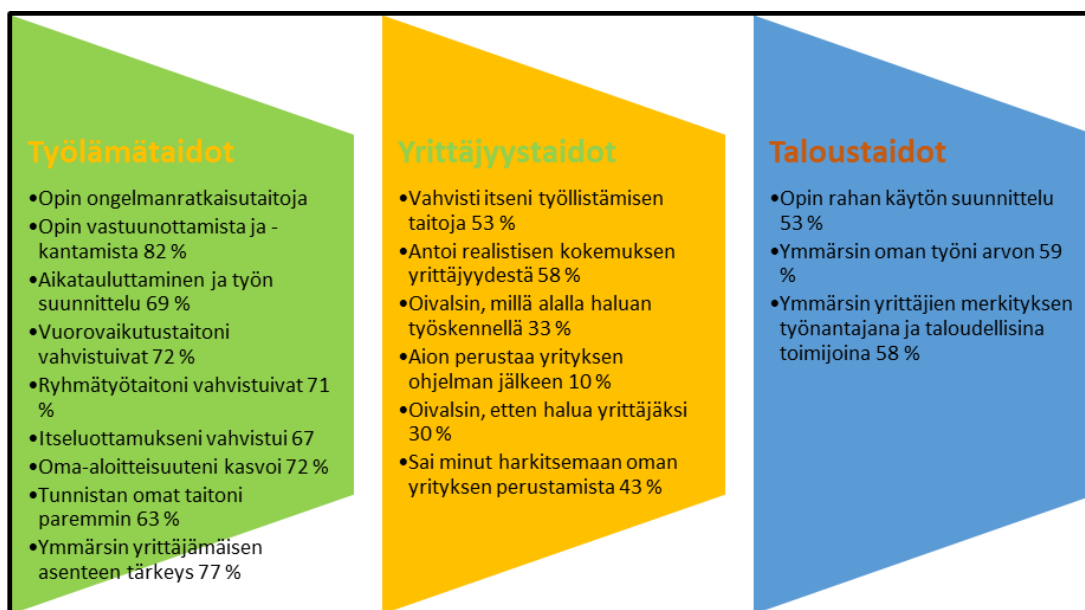
NY Vuosi Yrittäjänä-ohjelmassa perustetaan oikealla rahalla toimiva NY-yritys. Ohjelman tavoitteena on vahvistaa opiskelijan työelämätaitoja, taloudenhallintaa ja vuorovaikutustaitoja. Kuvassa 3 on esitetty NY Vuosi Yrittäjänä-ohjelman stepit. (Nuori Yrittäjyys 2018.)



Kuva 3. NY-ohjelman stepit (Nuori Yrittäjyys 2018)

Ny Vuosi Yrittäjänä-ohjelma on Nuori Yrittäjyys ry:n opinto-ohjelma, jota toteutetaan oppilaitoksissa eri puolilla Suomea. Ohjelma liitetään opintojen osaksi ja ohjelman käytännön toteuttamisesta vastaa oppilaitoksissa ohjaavat opettajat. Opinto-ohjelmassa NY-yritys perustetaan lukukauden, lukuvuoden tai kalenterivuoden ajaksi. (NY Vuosi Yrittäjänä 2018.)

NY Vuosi Yrittäjänä-internetsivujen mukaan (2018) Ny Vuosi Yrittäjänä-ohjelmasta on palautekyselyn avulla saatu tietoa työelämätaitojen, yrittäjyystaitojen ja taloustaitojen eri osa-alueiden kehittymisestä. Kuvassa 4 näkyy tarkemmin palautekyselyyn vastanneiden näkemyksiä prosentteittain eri väittämiin.



Kuva 4. NY Vuosi yrittäjänä -ohjelman palautekyselyn tulokset keväällä 2017 (NY Vuosi yrittäjänä 2018)

NY Vuosi Yrittäjänä-ohjelma on YES-verkoston mukaan (2018) ollut erittäin suosittu varsinkin yläkoulussa ja ammatillisissa oppilaitoksissa. Ohjelma mahdollistaa opetuksen, jossa ei ole oppiainerajoja, sillä ohjelma sisällytetään osaksi opintoja.

4 TOIMEKSIANTAJA

Tässä luvussa esitellään tämän opinnäytetyön toimeksiantaja, Etelä-Savon ammattiopisto Esedu. Esedusta kerrotaan lyhyt esittely, jossa käydään läpi muun muassa Esedun visiota ja strategiaa sekä kerrotaan sen tarjoamasta koulutuksesta ja palveluista. Esedu eli Etelä-Savon ammattiopisto on Etelä-Savon alueella toimiva toisen asteen koulutusorganisaatio.

Tuottamalla työelämän osaajia, Esedun tavoitteena on varmistaa, että Etelä-Savon alueella elinvoima ja kilpailukyky säilyvät. Tämän lisäksi Esedun opiskelijoista kasvaa myös alueen tulevaisuuden yrittäjiä. Opiskelijat saavat ammatillisesta koulutuksesta valmiudet niin jatko-opintoihin kuin elinikäiseen osaamisen kehittämiseen. Esedun tarkoituksena on huolehtia, että jokainen opiskelija, niin peruskoulun päättänyt kuin aikuinen alan vaihtaja pystyy löytämään uuden uran työelämässä ja saamaan työelämää varten tarvitsemansa "eväät". (Esedu 2018.)

Esedu tuottaa palveluja osaamisen kehittämiseen tutkintotavoitteisille opiskelijoille sekä työelämälle erilaisten räätälöityjen koulutusten kautta. Esedu kehittää koulutustuotteita ja koulutuksen toteuttamissuunnitelmia tiiviissä yhteistyössä Etelä-Savon alueen yritysten ja yhteisöjen kanssa. Osaamisen kehittämisen palvelut on Esedussa koottu suurempiin kokonaisuuksiin, joita ovat Hyvinvointi ja palvelut, Teknologia ja rakentaminen sekä Metsä ja logistiikka. Näiden kokonaisuuksien avulla Esedu pystyy tarjoamaan opiskelijoilleen erilaisia opintokokonaisuuksia. (Esedu 2018.)

Esedulle on kunnia-asia huolehtia henkilöstön ja opiskelijoiden hyvinvoinnista. Esedun arvot ovatkin

- vastuullisuus
- opiskelijan parhaaksi
- työelämän parhaaksi.

Vastuullisuus on Esedun arvoista tärkein. Esedussa osaaminen, asiakaslähtöisyys, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ovat perustana toiminnalle. Arvojen lisäksi Esedun motto on: Ketään ei jätetä! – Jokaisella on mahdollisuus olla oman elämänsä eturivin taitaja. (Esedu 2018.)

5 TUTKIMUSMENETELMÄ JA AINEISTON HANKINTA

Luku käsittelee tämän opinnäytetyön tutkimuksen toteutusta, tutkimusainestoa ja sen analysointia. Lisäksi luvun teoriassa esitetään, mikä on laadullinen tutkimus sekä kerrotaan laadullisen tutkimusten aineistoista ja analysointitavoista.

5.1 Tutkimusmenetelmä

Opinnäytetyössä on käytetty tutkimuksellisenä lähestymistapana kvalitatiivista eli laadullista tutkimusmenetelmää. Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on, että siinä kuvataan todellista elämää. Kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen tavoitteena on tutkia kohdetta tai ilmiötä mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi ym. 2009, 161.) Laadullisia tutkimuksia on olemassa erilaisia, minkä vuoksi sitä on vaikeaa määritellä täysin yksiselitteisesti. Tästä johtuen laadullinen tutkimus määritellään usein määrällisen eli kvantitatiivisen tutkimuksen

vastakohtaksi. Laadullisessa tutkimuksessa ei suoriteta mittauksia eikä tuloksia esitetä numeroina, kuten määrälliselle tutkimukselle on ominaista. (Koskinen ym. 2005, 30.)

Hirsjärven ym. (2009) mukaan kvalitatiiviselle tutkimukselle on ominaisia erityisesti seuraavat piirteet: tutkimuksen luonne on kokonaisvaltaista tiedon hankintaa ja aineisto kootaan todellisissa tilanteissa, suositaan ihmistä tiedon keruussa eli hankitaan tietoa omien havainnointien perusteella sekä tutkittujen ihmisten kanssa käydyistä keskusteluista, tarkastellaan aineistoa monitahoisesti ja yksityiskohtaisesti, käytetään aineiston hankinnassa laadullisia metodeja, kuten erilaisia haastatteluja ja havainnointia, valitaan kohdejoukko tarkoituksenmukaisesti eikä sattumanvaraisesti, tutkimussuunnitelma kehittyy tutkimuksen edetessä ja tapauksia käsitellään ainutlaatuisina ja niiden avulla tulkitaan aineistoa. Koskinen ym. (2005, 31) mainitsevat, että laadullisessa tutkimuksessa tutkitaan aina yksittäisiä tapauksia.

Metodina on tapaustutkimus eli case study, jossa on yksityiskohtaista ja intensiivistä tietoa joko jostakin yksittäisestä tapauksesta tai pienestä joukosta yksittäisiä tapahtumia, joilla on jokin suhde toisiinsa. Tapaustutkimukselle on ominaista, että valitaan jokin yksittäinen tapaus tai tilanne, joissa kohteena on yksilö, ryhmä tai yhteisö. Aineistoa kerätään erilaisia menetelmiä hyödyntämällä, kuten havainnoimalla ja haastattelemalla. Tapaustutkimuksessa voidaan haastatella esimerkiksi jotakin tiettyä joukkoa. Tavoitteena on pystyä sen jälkeen kuvailemaan ilmiötä. (Hirsjärvi ym. 2009, 134–135.) Eskolan ym. (2014, 18) mukaan tapaustutkimuksessa keskitytään yksittäiseen tapaukseen, josta pyritään erilaisten tutkimustapojen avulla saamaan mahdollisimman yksityiskohtaista tietoa. Tämä opinnäytetyö on tapaustutkimus, jossa ilmiötä tutkitaan tarkoituksenmukaisesti valitun joukon avulla. Tässä tapaustutkimuksessa on valittu aineistonkeruumenetelmäksi haastattelu, jonka avulla on pyritty saamaan mahdollisimman yksityiskohtaista tietoa haastattelemalla tiettyjä kohde-ryhmiä. Kohderyhminä on ainoastaan Etelä-Savon ammattiopiston Nuori Yrittäjyys ohjelmaan osallistuneita opiskelijoita ja ohjaajia. Mukaan ei ole valittu esimerkiksi henkilöitä toisista oppilaitoksista.

5.2 Aineiston hankinta

Teoreettinen viitekehys määrää millainen aineisto on järkevää kerätä. Laadulliselle tutkimukselle on ominaista kerätä sellaista aineistoa, joka tekee mahdolliseksi tarkastella aineistoa mahdollisimman monella eri tavalla. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tunnetaan hyvin osallistuvan havainnoinnin metodi eli tutkija osallistuu esimerkiksi tutkittavien henkilöiden elämään haastattelemalla heitä. (Alasuutari 2011.) Laadullisessa tutkimuksessa aineistoja voivat olla esimerkiksi havainnointi, haastattelu ja tekstiaineistot (Metsämuuronen 2006, 111).

Teemahaastattelulla on mahdollista saada aikaan melko luotettavia tuloksia, riippuen tietysti siitä, kuinka tutkimuksen tekoon perehdytään. Tässä menetelmässä tulokset on tulkittava hyvin varovaisesti, sillä ne eivät ole välttämättä yksiselitteisiä. Menetelmän käytössä etuina ovat siihen liittyvät ominaisuudet, kuten nopeus, joustavuus ja edullisuus. Haitaksi taas voidaan mieltää se, että valitut haastateltavat eivät edustakaan välttämättä perusjoukkoa. Tämän vuoksi harkinnanvaraista otosta käytetään sellaisiin tutkimuksiin, joissa ei pyritä yleistämään tuloksia suuremman joukon kanssa. Tätä menetelmää käytetään usein esimerkiksi näkemysten saamiseen sekä ideoiden ja hypoteesin käsittelyyn. (Holopainen & Pulkkinen 2008, 36.)

Teemahaastattelu valmistellaan siten, että haastattelija valmistelee haastattelun aiheet ja kokoaa ne teemoiksi. Teemojen alla on yksittäiset kysymykset, joiden järjestys voi vaihdella haastattelutilanteen mukaisesti. Teemahaastattelu on hyvä silloin, kun teemat suunnitellaan huolellisesti etukäteen. (Eskola ym. 2014, 29–35.)

Teemahaastattelun hyvä piirre on se, että haastateltava pystyy haastattelun aikana vapaasti kertomaan aiheesta ja tuomaan sillä tavoin jopa uutta, merkittävää tietoa. Lisäksi etu on myös haastattelijalla, joka pystyy ohjaamaan haastattelua hyvin keskustelunomaiseksi esittämällä haastateltavalle tarkentavia lisäkysymyksiä. (Eriksson & Kovalainen 2008, 82.) Haastattelu voi olla luonteeltaan joko strukturoitu tai puolistrukturoitu. Strukturoidussa haastattelussa haastattelija pitäytyy tarkasti ennalta tehdyn haastattelun rungossa. Tässä

haastateltavalla ei ole välttämättä kunnolla mahdollisuutta kertoa aiheesta vapaasti. Puolistrukturoidussa haastattelussa taas kysymysrunko on laadittu valmiiksi, mutta kysymyksiin voi vastata vapaasti ilman valmiita vastausvaihtoehtoja eikä vastaamisen järjestyksellä ole väliä. (Eriksson & Kovalainen 2008, 81–82; Eskola ym. 2014, 29.)

Opinnäytetyön aineisto kerättiin suorittamalla kaksi erilaista teemahaastattelua kahdelle eri kohderyhmälle. Ensimmäiset teemahaastattelut tehtiin NY-ohjelman kolmelle ohjaajalle ja toiset haastattelut NY Vuosi yrittäjänä-ohjelmaan osallistuneille kolmelle opiskelijalle. Tämä aineistonkeruumenetelmä valittiin tutkimukseen siksi, jotta voitaisiin saada mahdollisimman yksityiskohtaisia näkemyksiä tutkittavasta aiheesta. Teemahaastattelussa haastateltavilla olisi mahdollisuus kertoa asiasta myös muuta kuin vastaukset kysymyksiin.

Teemahaastattelut suunniteltiin miettimällä haastattelujen teemat huolella valmiiksi. Teemojen alle tehtiin tarkentavat kysymykset. Haastattelut olivat luonteeltaan puolistrukturoituja, sillä haastattelurungot oli laadittu valmiiksi etukäteen ja niihin sai vastata vapaasti, ilman valmiita vastausvaihtoehtoja.

Ohjaajien teemoissa sekä kysymyksissä pyrittiin huomioimaan heidän roolinsa ohjelmassa. Alustava haastatteluihin mukaan kysyminen tapahtui Etelä-Savon ammattiopiston yrittäjyyskoordinaattorin toimesta. Myös ohjaajien yhteystiedot saatiin yrittäjyyskoordinaattorilta. Yhteystietojen saamisen jälkeen heille lähetettiin sähköpostia, jossa kiitettiin haastatteluun suostumisesta, esiteltiin haastattelija sekä kysyttiin mahdollisista haastattelun aikatauluista ja haastattelupaikoista. Haastateltavat ohjaajat vastasivat sähköposteihin ja esittivät haastattelu-aikaa ja -paikkaa. Haastattelu-aikatauluille asetti hieman haasteita viikon loma-aika sekä erään haastateltavan sairausloma. Haastatteluajat saatiin kuitenkin sovittua helmikuulle 2018. Haastattelupaikoiksi valikoituivat Esedun Mikkelin ja Pieksämäen toimipaikat.

Haastattelukysymykset lähetettiin ohjaajille sähköpostilla noin viikkoa ennen haastatteluja. Ennakkoon lähettämällä haluttiin varmistaa ohjaajille pohdinta-aikaa haastattelukysymysten asioihin. Haastattelijalla oli teemahaastattelun kysymykset mukana haastattelutilanteessa, ja kysymykset pyrittiin esittämään

mahdollisimman neutraalisti. Kahden ohjaajan haastattelut tehtiin yhteishaastatteluna. Toinen haastatteluista sujui rauhallisesti rauhallisessa ympäristössä. Yhden ohjaajan haastattelua vaikeutti hänen työasioiden hoitaminen haastattelun lomassa. Yksi haastatteluista kesti noin puoli tuntia. Yksi haastattelu kesti keskeytysten vuoksi kaikkiaan noin tunnin. Haastattelut nauhoitettiin puhelimella. Haastatteluissa esitettiin myös tarkentavia lisäkysymyksiä ja osa haastatteluista sujui hyvin keskustelunomaisesti.

Opiskelijoista haastateltavat valittiin sillä perusteella, että kaikki heistä olivat osallistuneet NY Vuosi Yrittäjänä-ohjelmaan ja suorittaneet sen loppuun. Myös heidän osaltaan alustava suostumus haastatteluihin oli kysytty yrittäjyyskoordinaattorin toimesta. Häneltä saatiin myös opiskelijahaastateltavien yhteystiedot. Haastateltaville lähetettiin sähköpostia, jossa kiitettiin haastatteluun suostumisesta, esiteltiin haastattelija ja kysyttiin haastatteluajasta ja -paikasta. Haastateltavat vastasivat sähköpostiin, jossa ehdottivat haastattelu-aikaa ja -paikkaa. Haastattelut tehtiin helmikuun 2018 aikana. Yksi haastattelu tehtiin haastateltavan työpaikalla, yksi kirjastossa ja yksi lounaskahvilassa.

Myös ohjelmaan osallistuneille opiskelijoille kysymykset lähetettiin ennakoon sähköpostitse noin viikkoa ennen haastatteluja. Heillekin haluttiin mahdollistaa asioiden pohdinta ennakoon. Haastattelijalla oli teemahaastattelun kysymykset mukana haastatteluissa ja kysymykset pyrittiin esittämään ilman johdatte-
lua. Haastattelut kestivät noin kahdestakymmenestä minuutista neljääkymmeneen minuuttiin. Haastattelut nauhoitettiin puhelimella. Haastattelun aikana myös opiskelijoille esitettiin tarkentavia kysymyksiä.

5.3 Aineiston analyysi

Kvalitatiivinen eli laadullinen aineisto on sellainen, jossa aineistoa kerätään ja analysoidaan myös sen myötä, kun sitä saadaan kerättyä. Laadullista aineistoa ei siis yleensä analysoida tutkimusprosessin aikana ainoastaan yhdellä kerralla. Analysointitapa on tärkeää valita sen mukaisesti, miten pystytään saamaan mahdollisimman hyvin vastauksia tutkimusongelmaan. Laadullisessa analyysissä on runsaasti eri tapoja analysoida, eivätkä nämä tavat välttämättä edes hirveästi poikkea toisistaan. Tyypillisimpiä näistä menetelmistä

ovat tyypittely, teemoittelu, sisällönerittely, keskusteluanalyysi ja diskurssianaalyysi. (Hirsjärvi ym. 2012, 223–224.)

Teemoittelu on yksi tapa analysoida aineistoa. Teemoittelua voidaan käyttää silloin, kun haastattelun runko on toteutettu teemoittain. Teemoittelu on menetelmänä sellainen, jossa tulokset esitetään siten, että aineistosta poimitaan asioita ja lisätään siihen tutkijan omia tulkintoja aineistosta. Kun sisältöä eritellään, pyritään siihen, että aineisto on tiiviissä ja yleisessä muodossa sanallisesti. Tämän tarkoituksena on, että pystyttäisiin saamaan koko aineisto mahdollisimman selkeäksi ja ymmärrettäväksi kirjallisena. Aineistoa purkaessa ja kirjoittaessa kirjalliseen muotoon, pyritään samalla havaitsemaan samankaltaisuuksia, mutta myös eroavaisuuksia. Viimeisenä tehtävänä on erotella aineistosta tieto ja ottaa pois epäolennaiset asiat, jotta saataisiin sen pohjalta luotua teoreettinen tuotos. (Kananen 2014, 111–112.)

Opinnäytetyön haastattelut purettiin joko haastattelupäivänä tai haastattelua seuraavana päivänä. Suurin osa haastatteluista litteroitiin. Jostakin haastattelusta lyhyet vastaukset poimittiin suoraan nauhoitteesta. Analyysissa eri teemojen kaikki vastaukset kerättiin yhteen. Värien avulla pyrittiin kiinnittämään huomiota samantapaisiin vastauksiin. Eri väreillä taas kiinnitettiin huomiota oleellisiin kysymysten ulkopuolisiin vastauksiin, jotka koettiin merkityksellisiksi tutkimuksen tavoitteen näkökulmasta.

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tässä luvussa esitetään molempien teemahaastattelujen tulokset. Ensin esitetään tulokset NY Vuosi Yrittäjänä-ohjelman ohjaajien haastatteluiden osalta ja sen jälkeen NY Vuosi Yrittäjänä-ohjelmaan osallistuneiden haastatteluiden pohjalta.

6.1 NY Vuosi Yrittäjänä -ohjelman ohjaajien haastattelu

Ohjaajien näkökulmat tulevat esille tämän luvun tulosten esittelyssä. Ne on jaoteltu haastattelun teemojen mukaisesti.

Ohjaajan taustat

Haastatteluissa tuli esille, että NY Vuosi Yrittäjänä-ohjelman ohjaajien kokemus ohjaajana olostani vaihteli henkilöittäin. Yksi haastateltavista oli ollut ensimmäistä kertaa mukana NY yrityksen perustamisessa vuonna 2014, toisella oli meneillään ensimmäinen vuosi NY Vuosi Yrittäjänä-ohjelman ohjaajana ja kolmas oli ollut mukana ensimmäisen kerran vuonna 2013 perustetuissa NY-yrityksissä. Kaksi haastatteluun osallistuneista oli opettajia ja virallisia ohjaajia, kun taas yksi osallistunut oli epävirallisesti ohjaaja, sillä hän toimi Esedun toimipisteessä asuntolanhoitajana, mutta oli vahvasti mukana NY Vuosi Yrittäjänä-ohjelmaan osallistuneiden ohjauksessa. Kaksi haastateltavista oli ohjannut metsäalan opiskelijoita ja yksi haastateltavista oli ohjannut hiusalan opiskelijoita eli parturi-kampaajia.

Yksi haastateltavista kertoi saaneensa yrittäjäkoulutuksen vuosien 2011–2012 välisenä aikana oppilaitoksessa ja oli sitä mieltä, että oppilaitoksessa on järjestetty melko paljon yrittäjyyteen liittyviä koulutuksia, joihin hän itsekin oli ottanut osaa. Lisäksi hän kertoi osallistuneensa vuonna 2009 oppilaitoksen puolesta järjestettyyn kansainväliseen vaihtoon, jossa hän matkusti Itävaltaan tutustumaan paikallisiin oppilaitoksiin ja heidän yrittäjyysopintoihinsa. Kaksi muuta haastateltavaa olivat sitä mieltä, että koulutusta oli ollut tarjolla, mutta haasteeksi he mainitsivat sen, että lähes kaikki tapahtui Mikkelissä. He itse toimivat Pieksämäen toimipaikassa. Lisäksi kaikki haastateltavat mainitsivat, että oppilaitoksessa työskentelee nimetty henkilö, keneltä saa tukea NY-yrittäjyyteen liittyvissä asioissa eli Esedun yrittäjyyskoordinaattori.

Yksi haastateltavista oli sitä mieltä, että tärkeimpiä ominaisuuksia, mitä ohjelman ohjaajilta eli ”sparraajilta” vaaditaan, on taito rohkaista ja kannustaa opiskelijoita. Kaksi muuta haastateltavaa mainitsivat kannustamisen lisäksi työelämän pelisääntöjen näyttämisen ja opettamisen tärkeinä ominaisuuksina.

NY-ohjelman sisältö

Kaikki ohjaajat kokivat NY-ohjelman vaiheiden etenevän pääsääntöisesti siten, kuten NY Vuosi Yrittäjänä-ohjelman vaiheet eli stepit on kuvattu esimerkiksi NY-ohjelmien erilaisissa materiaaleissa (kuva 4). Kaksi haastateltavista

oli sitä mieltä, että erilaiset kirjalliset työt olivat opiskelijoille haastavimpia ja käytännön työt kaikista mieluisimpia. Kolmas haastateltava kertoi myös käytännön työskentelyn olevan kaikista mieluisinta ja oli sietä mieltä, että haasteita tuottivat erilaiset kirjaamiset, laskemiset ja esimerkiksi tilinpäätökset. Kaikki haastateltavat kertoivat yrittäjyysopintojen olevan osana opetussuunnitelmaa. Lisäksi yksi haastateltavista kertoi, että yrittäjyys näkyy jokapäiväisessä tekemisessä, sillä heidän alaltaan valtaosa ryhtyy yrittäjiksi tavalla tai toisella.

Yrittäjyyskasvatuksen tavoitteet

Kaksi haastateltavista oli sitä mieltä, että opiskelijoissa on pääsääntöisesti yrittäjämäiset piirteet niin sanotusti ”geneeissä”. He kertoivat, että heille tulee paljon opiskelijoiksi koneyrittäjien lapsia, jotka ovat jo kotona kasvaneet yrittäjämäisen perheen kanssa. Tämän lisäksi haastateltavat totesivat, että itsessään sana ”yrittäjä” ei välttämättä niinkään nouse esille, vaan yrittäjyys on enemmänkin jokapäiväistä toimintaa. Yksi haastateltavista taas oli sitä mieltä, että opiskelijoiden yrittäjämäisiä taitoja pyritään vahvistamaan sillä, että opetetaan ottamaan vastuuta eli ottamaan vastuu esimerkiksi omista asiakkaista, joita koulutuksen aikana hoidetaan. Tämän lisäksi hän sanoi, että pyrkii ohjaamaan jatkuvasti yrittäjämäiseen ajattelutapaan esimerkiksi siten, että pyytää opiskelijoita ikään kuin unohtamaan sen, että paikalla on opettaja ja ollaan koulussa. Hän perusteli asian siten, että tällä tavoin hän saa opiskelijat itsenäisesti ottamaan vastuuta. Lisäksi hän lisäsi tähän vielä, että toki tukea annetaan myös tarpeen tullen. Kaksi haastateltavista kertoivat, että opiskelijoiden yrittäjämäiset asenteet vahvistuvat toiminnan aikana, mutta useilla heidän opiskelijoillaan on jo valmiina tavoitteena jatkaa esimerkiksi oman perheensä yritystoimintaa.

Yksi vastaajista oli sitä mieltä, että osaamisen kehittämistä arvioidaan pääsääntöisesti yrittäjäopintoihin liittyviin arviointikriteereihin peilaten. Kriteereistä hän mainitsi seuraavat osa-alueet: tuotteiden markkinointi ja myynti, asiakaspalvelu ja työntekijänä toimiminen. Toinen haastateltavista taas totesi, että loppuarvioinnin lisäksi osaamisen kehittämistä arvioidaan jatkuvasti seura-

malla opiskelijoiden toimintaa. Lisäksi hän kertoi, että arviointiin ei osallistu ainoastaan vastuopettaja, vaan kaikki keiden kanssa opiskelijat NY-ohjelman ja -toiminnan aikana ovat tekemisissä.

Molemmat yhteishaastateltavat vastasivat, että heillä suunnittelussa opiskelijan rooli on melko vähäinen, koska heillä on niin sanottu valmis sopimus kiinteistöalan työtehtävistä, jolloin liikeidean suunnitteluun ei juurikaan ole käytetty aikaa eikä sitä tarvitse keksiä. Toinen haastateltavista ohjaajista taas kertoi toiminnassaan korostavansa ehdottomasti opiskelijan omaa roolia. Tällä hän viittasi siihen, mikä on opiskelijan oma tahtotila, minkälaisen yritysidean haluaisi toteuttaa ja mitkä ovat niitä arvoja, joita haluaa tuoda esille. Lisäksi haastateltava lisäsi, että pyrkii toimimaan siten, että opiskelijan rooli on vahvasti omassa pohdinnassa NY-ohjelman aikana.

Yksi haastateltavista oli sitä mieltä, että varsinaista palautetta oppilaitokselle nimenomaan NY Vuosi Yrittäjänä-ohjelmasta ei anneta. Ainoastaan ennemminkin keskustellaan oman vastuopettajan kanssa muun muassa onnistumisista ja haasteista, mitä ohjelman aikana tuli opiskelijoilla vastaan. Toinen yhteishaastateltavista mainitsi myös epäröiden, ettei NY-ohjelmasta itsestään anneta varsinaista palautetta, vaan on olemassa ainoastaan Esedun muut opiskelijapalautteet. Lisäksi yhteishaastattelussa molemmat haastateltavat toivat, että varsinkin asuntolanhoitajalle, joka toimii pojille eli opiskelijoille välillä melkein "isähahmona", annetaan jatkuvaa palautetta, mutta sitä palautetta ei välttämättä tule vietyä eteenpäin.

NY-ohjaus

Toinen yhteishaastateltavista oli sitä mieltä, että haastavinta ohjauksessa on esimerkiksi motivointi ja erilaiset kirjalliset työt. Helppimmalle taas tuntuu käytännön töiden ohjaus, koska monet opiskelijat osaavat heillä jo ennestään käyttää esimerkiksi tiettyjä koneita ja laitteita, joita työskentelyssä tarvitaan. Yksi haastateltavista taas oli sitä mieltä, että alussa tarvitaan tsemppaamista ja rohkaisua ja samoin myös siinä vaiheessa, kun yritystä ollaan päättämässä. Hän sanoikin, että juuri rohkaisun vuoksi ei muutoin sitten ole suurempia haasteita ja hommat sujuvat hyvin.

Kaksi haastateltavaa oli sitä mieltä, että joiltakin osin ohjaaja pystyy motivoimaan opiskelijoita puhumalla esimerkiksi siitä, mitä yrittäjyys on ja millaista toimintaa se vaatii onnistuakseen. Lisäksi he korostivat edelleen työelämän pelisääntöjen kertomisen merkitystä. Lopuksi molemmat totesivat, että suurimmaksi osaksi motivoituminen on kuitenkin kiinni jokaisen omasta persoonasta. Yksi haastateltavista taas oli sitä mieltä, että se on paljon opettajan omasta asenteesta kiinni, kuinka hän pystyy motivoimaan opiskelijoita.

Yhteishaastattelussa oltiin sitä mieltä, että ohjauksessa helpottavinta on se, että opiskelija on itse asiasta kiinnostunut ja ellei, niin sille ohjaaja ei juurikaan voi tehdä mitään. Lisäksi toinen heistä mainitsee, että Esedun nykyinen yrityskoordinaattori on ollut asioissa suurena apuna. Lisäksi hän sanoi, että oppilaitoksen NY-sivuissa netissä olisi parantamisen varaa, koska ne eivät ole selkeät. Yksi haastateltavista taas kertoi, että ohjauksessa auttaa eniten opiskelijan oma halu toimia aktiivisesti NY-ohjelmassa. Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että suurin haaste ohjaukselle on, jos opiskelijalla itsellään ei ole motivaatiota.

NY-ohjelman tavoitteet

Toinen yhteishaastattelusta vastaa, että ohjaajalle ei ole mitään erityisiä tavoitteita, vaan ohjelmassa toimitaan sen sapluunan mukaisesti (kuva 4) eli yritys aloitetaan ja lopetetaan. Hän mainitsee sen olevan kokonaisuudessaan yrittäjyyskasvatusta ja ylipäätään kaikille muillekin opettajille painotetaan yrittäjyyttä. Myös yksi vastaajista on sitä mieltä, että opettajille ei ole asetettu mitään varsinaisia tavoitteita. Hän lisäsi tähän kuitenkin, että hänen oma tavoitteensa on aina se, että opiskelija pystyisi kokemaan onnistumisen kokemuksia. Yksi vastaajista oli sitä mieltä, että ylemmältä taholta ei ole asetettu mitään erityisiä tavoitteita eikä kommentoinut enempää, että haluaisiko selkeämmät tavoitteet. Sitten taas toinen yhteishaastatteluun osallistuneista mainitsi, että toivoisi, että olisi selkeämmät tavoitteet ja muutakin mihin nojata, kuin se pelkkä valmis sapluuna (kuva 4).

Kaikki haastateltavat eivät osanneet vastata siihen, kuinka näkevät ohjelman vaikuttavan opiskelijoiden työelämä-, yritys- ja taloustaitoihin. Yksi haastateltavista mainitsi ainoastaan, että toivoisi ainakin omalla toiminnallaan olevan vaikutusta näihin taitoihin.

Toinen yhteishaastateltavista vastasi kysymykseen, kun kysyttiin, että millaiset vaikutukset ohjelmalla on ollut opiskelijoihin, koska toisella haastateltavista ei ollut niin paljon kokemusta NY-ohjelman ohjaamisesta. Toinen vastasi, että NY-ohjelma on hänen mielestään pintaraapaisu ja uskoi, että jos oltaisiin tekemisissä isomman liikevaihdon kanssa, niin se opettaisi paremmin. Lisäksi hän mainitsi, että opiskelijoista näkee myös sen, että he alkavat ehkä enemmän ajatella omaa toimintaansa, ja viittasi tässä vaiheessa näillä yrittäjyys- ja työelämätaitoihin. Yksi vastaajista taas sanoi, että on huomannut työinnon kasvavan. Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että on ollut havaittavissa, että palkan saaminen ohjelman aikana motivoi myös opiskelijoita.

Yksi haastateltavista oli tavoitteiden onnistumisen suhteen sitä mieltä, että NY-ohjelma mahdollistaa monipuolisesti heidän alallaan joustavan toimimisen ja tavan toteuttaa NY-yrittäjyyttä. Hänen mielestään monissa asioissa on onnistuttu, mutta mainitsee yritystoiminnan kannalta esimerkiksi sen, että jos toiminnassa jäädään plussalle, niin se itsessään kertoo jo onnistumisesta liiketoiminnan näkökulmasta. Kaksi muuta haastateltavaa taas olivat sitä mieltä, että tavoitteissa on onnistuttu hyvin. Lisäksi toinen heistä lisäsi ajattelevansa, että onko toiminta heillä kenties tehty jopa liian helpoksi valmiiden sopimusten kanssa kiinteistöhuollon kanssa ja niin edelleen, jolloin opiskelijat eivät esimerkiksi joudu kovin paljon miettimään liikeideaa.

Yksi haastateltavista oli sitä mieltä, että toisten opiskelijoiden tuki, yrittäjien tuki niillä, jotka ovat perustaneet NY-yrityksen ollessaan jossain yrityksessä esimerkiksi parturi-kampaajana vuokratuolissa sekä oman ohjaajan tuki ovat olleet niitä asioita, jotka ovat tukeneet opiskelijoita heidän NY-ohjelmansa aikana. Kaksi muuta haastateltavaa taas olivat yhteisesti sitä mieltä, että heidän pienemmässä yksikössään opiskelijat saavat helposti tukea ja asiat ratkeavat joustavasti.

Kukaan haastateltavista ei oikein osannut vastata siihen, että missä asioissa ei olisi onnistuttu. Yksi oli sitä mieltä, että aina kaikista yrityksistä ei tietenkään tule menestystarinaa, muttei osannut sen enempää sanoa, missä ei olisi onnistuttu. Hän mainitsi, että aina kaikilla ei tosin ole omaa tahtotilaa, mikä on edellytyksenä onnistumiselle.

Lopuksi haastateltavat kertoivat mielipiteitään vapaasti siitä, kuinka he itse toivoisivat NY-ohjelmaa kehitettävän sisällön tai ohjauksen näkökulmasta. Yhteishaastattelun osalta toinen haastateltavista vastasi, että toivoisi ensinnäkin enemmän eri asioihin tukea oppilaitokselta. Suunnittelun suhteen hän oli sitä mieltä, että se on ohjaajan omasta aktiivisuudesta kiinni eikä ollut sitä mieltä, että ohjauksen suunniteluun kaivattaisiin lisää aikaa. Lisäksi hän mainitsi, että vastuu NY-ohjelman ohjauksesta pitäisi olla muillakin kuin opettajilla, koska esimerkiksi heillä opiskelijoiden kanssa toimivat NY-ohjelman aikana monet muut henkilöt, joilla myös voisi olla vastuuta samoin kuin opettajilla. Tämän jälkeen hän lisäsi uudestaan, että oppilaitoksen nettisivuja pitäisi parantaa sen suhteen, että siellä olisi tieto selkeämmin saatavilla, varsinkin yrittäjyyteen ja NY-yrittäjyyteen liittyen. Hän haluaisi myös oppilaitoksen puolelta selkeämmät toimintaohjeet ja toivoi, että tietoon tulisi paremmin se, että heidän yksikössään NY-ohjelman ”sapluuna” on liian valmista, jolla hän viittaa edelleen siihen, että sopimus kiinteistöhuollon kanssa tehtävistä töistä on olemassa. Lopuksi hän mainitsee, että nykyinen yrittäjyyskoordinaattori on sellainen, jota tarvitaan. Joskin sekin henkilö on Esedussa hänen mukaansa vaihtunut lähes vuosittain.

Yksi haastateltavista taas oli sitä mieltä kehittämisen suhteen, että hänen mielestään tässä ohjelmassa kiteytyy pääasiat hyvin. Hän ei osannut sanoa mitään erityisiä kehittämiskohteita. Lisäksi hän ajatteli saavansa tarpeeksi tukea oppilaitoksen puolelta.

6.2 NY Vuosi Yrittäjänä-ohjelmaan osallistuneiden haastattelu

Seuraavissa kohdissa tuodaan esille opiskelijahaastateltavien näkemykset tutkittavasta aiheesta. Haastatteluja tehtiin kolmelle opiskelijalle.

Taustat

Yksi haastateltavista oli 30-vuotias mies, joka opiskeli vielä haastattelun aikana datanomiksi, mutta oli tulevana keväänä valmistumassa koulutuksestaan. Hän oli perustanut NY-yrityksen vuoden 2017 aikana. Toinen haastateltavista oli 35-vuotias nainen, joka oli opiskellut puualalla ja oli valmistunut puuartsaaniksi. Hän oli perustanut oman NY-yrityksensä vuonna 2017. Kolmas haastateltavista oli 19-vuotias nainen, joka oli opiskellut Hiusalalla ja oli valmistunut parturi-kampaajaksi. Hän oli perustanut oman NY-yrityksensä vuosien 2016–2017 aikana.

NY-ohjelman sisältö

Yksi haastateltavista oli sitä mieltä ohjelman sisällöstä, ettei hänen tapaukseen liikeideaa juuri tarvinnut miettiä, koska hänellä oli selkeä ala, jossa liikeidea kohdistui tiettyihin asioihin. Hän oli sitä mieltä, että tärkein osuus ohjelmassa oli yrityksen aloittaminen ja lopettaminen, koska itse työ oli hänen mielestään selkeä, sillä ne olivat normaaleja parturi-kampaajan töitä. Hän oli sitä mieltä, että haastavinta ohjelman aikana oli NY-yrityksen perustamisen vaihe. Hän kertoi tarvinneensa siinä vaiheessa melko paljon opettajan apua. Näiden asioiden lisäksi haastateltava mainitsi yrityksen lopettamisen ja tilien tekojen olleen haasteellisimpia NY-ohjelman aikana. Hän oli sitä mieltä, että sai oppilaitoksen puolelta tarpeeksi tukea ohjelman aikana. Lisäksi samalla järjestetty yrittäjäkurssi oli helpottanut toimimista ohjelman aikana. Haastateltavan näkemysten mukaan yrittäjyyttä korostettiin opintojen aikana, ja opiskelijoita kannustettiin NY Vuosi Yrittäjänä-ohjelmaan osallistumisessa. Muutoin hän ei osannut tarkemmin sanoa, kuinka ohjelman sisällön eri vaiheet näkyivät toteutuksessa.

Toinen haastateltavista kertoi, että ohjelman eri vaiheet eivät näkyneet selkeästi hänen NY-yrityksensä aikana. Hän oli sitä mieltä, että olisi kaivannut omalta ohjaajaltaan enemmän tukea kaikissa näissä vaiheissa. Haastateltava ajatteli, että käytännön töiden suhteen hän ei kokenut epäonnistumisia. Haasteeksi hän mainitsi sellaisen seikan, että oli vaikeaa tuoda omaa nimeä esille eli luoda tunnettavuutta ja luotettavuutta omalla alueellaan, oman alansa sa-

ralla. Hän kertoi kuitenkin, että oma Facebook-markkinointi oli ollut onnistunutta. Haastateltavan mielestä kokonaisuudessaan yrittäjyys tulee opetuksessa esiin hyvin pintapuolisesti ja ennemminkin käytännön työskentely aiemmassa elämässä on luonut yrittäjyysnäkökulmaa.

Kolmas haastateltavista oli ohjelman sisällön suhteen sitä mieltä, että hänellä ei ollut kirkkaasti tiedossa laisinkaan, että mitä ylipäättään olivat ohjelman nimetyt vaiheet eli stepit (kuva 4). Haastateltava kertoi perustaneensa NY-yrityksen, mutta perustamisvaiheen jälkeen hän ei juurikaan saanut yhteyttä omaan ohjaajaansa, vaikka olisi ehdottomasti tarvinnut tukea erityisesti teoriapohjaisissa asioissa. Hän oli sitä mieltä, että itse käytännön työskentely oli helppointa, mutta esimerkiksi omien tuotteiden hinnoittelu oli haasteellista ja siihen olisi kaivannut apua. Hän oli sitä mieltä, ettei yrittäjyyttä tai siihen liittyvää teoriaa juuri tuotu esille hänen koulutuksessaan.

Ohjaajien toiminta

Yksi haastateltavista oli sitä mieltä, että olisi ehdottomasti kaivannut kaikkeen enemmän ohjausta ja tukea nimenomaan omalta vastuupettajaltaan. Hän kertoi tuen ja ohjauksen olleen hyvin vähäistä ohjaavan opettajan taholta. Haastateltava kertoi, että hän joutui itse olemaan todella aktiivinen ja ottamaan itsenäisesti selvää asioista NY-ohjelmansa aikana. Tähän hän lisäsi saaneensa tukea ja opastusta oppilaitoksen yrittäjyyskoordinaattorilta. Haastateltava totesi, että oli oppilaitoksessa oman alansa ensimmäinen NY-yrityksen perustanut Etelä-Savon ammattioppilaitoksessa ja pohti olisiko sillä ollut vaikutusta ohjauksen puutteisiin. Silti hän oli sitä mieltä, että olisi kaikesta huolimatta toivonut, että ohjaajalta löytyisi intoa ja kiinnostusta ottaa asioista selvää, ellei valmiiksi osaa niissä neuvoa. Tämä olisi hänen mielestään voinut auttaa häntä ohjauksen näkökulmasta.

Toinen haastateltavista kertoi, että hänellä oli ohjelman aikana kaksi ohjaajaa, toinen oli opettaja oppilaitokselta ja toinen yrityksen omistaja, jossa hän toimi NY-ohjelmansa aikana. Hän kertoi siis toimineensa NY-yrittäjänä parturi-kampaamon ”vuokratuolissa” sekä oppilaitoksessa tehden parturi-kampaajan töitä. Hän kertoi saaneensa tukea hyvin molemmilta tahoilta, mutta kertoi erityisesti opettajan tuen olleen tärkeää yritystä lopettaessa. Haastateltava oli sitä

mieltä, että NY Vuosi Yrittäjänä-ohjelmasta oppi jotain yrittäjyyteen liittyen, mutta pääosin jälkikäteen ajateltuna ajatteli sen olleen ”pintaraapaisu” yrittäjyyteen. Hän koki, että sai suurimmat hyödyt ohjauksen kannalta käytännön työssä kampaamossa, kampaamon yrittäjän kanssa työskennellessä. Hän perusteli asiaa siten, että opettajalta sai oppilaitoksessa ohjelman eri vaiheisiin hyvin tukea, mutta itse yrittäjyys tuli tutuksi työpaikalla.

Kolmannella haastateltavalla ei ollut hirveästi kommentoitavaa ohjaajan toimintaan, koska hän kertoi, ettei juuri saanut ohjausta oman NY-yrityksensä olemassaoloaikana. Hän kertoi tähän syyksi sen, ettei saanut yrityksistä huolimatta kunnolla omaan ohjaajaansa yhteyttä. Haastateltava kertoi saaneensa tukea NY-yrityksensä lopettamiseen oppilaitoksen yrittäjyyskoordinaattorilta. Kokonaisuutena hän olisi toivonut saavansa kaikkeen enemmän tukea omalta opettajaltaan.

Tavoitteet

Yksi haastateltavista oli sitä mieltä, että ohjelma vaikutti positiivisesti yrittäjäksi ryhtymiseen. Hän kertoi aiemmin ajatelleensa, ettei varmasti ryhtyisi ikinä yrittäjäksi, mutta oli tullut toisiin ajatuksiin opintojen aikana. Haastateltava kertoi, että NY-ohjelma oli vahvistanut hänen päätöstään ryhtyä yrittäjäksi, koska se ei enää tuntunut ”hypyiltä tuntemattomaan”. Näiden asioiden lisäksi hän oli sitä mieltä, että NY-ohjelma oli vaikuttanut osittain myös taloustaitoihin, koska tuli eri lailla mietittyä esimerkiksi sitä, mihin rahaa kuluu. Hän ajatteli myös, että ohjelma antoi rohkeutta tulevaisuutta ajatellen. Ohjelman kehittämisestä hänen näkemyksensä oli, että hän olisi kaivannut enemmän tietoa esimerkiksi yrityksen perustamiseen liittyvissä asioissa, muissa ”paperitöissä” sekä yrityksen markkinoinnissa.

Toinen haastateltavista ajatteli NY-ohjelman vaikuttaneen erityisesti omiin taloustaitoihin, koska oppi ohjelman aikana tekemään kirjanpitoa ja laskemaan eri asioita, joita yritystoiminnassa joutuu ottamaan huomioon. Hän kertoi NY-ohjelmalla olleen ainoastaan hyviä vaikutuksia, sillä siitä on ollut hyötyä myös tulevaisuuden työllistymisasiossa hänen kohdallaan. Hän perusteli asiaa siten, että yritykset kokevat hänen mielestään NY-yrittäjyyden positiivisena

asiana. Hän oli sitä mieltä, että työnantajat pitävät yritteliäitä ihmisiä muun muassa kunnianhimoisina, mikä kertoo esimerkiksi halusta tehdä tulosta. Kokonaisuutta ajatellen haastateltavan mielestä NY-ohjelma antaa rohkeutta ryhtyä yrittäjäksi ja vahvistaa yrittäjämäisiä ominaisuuksia. NY-ohjelman kehittämisen suhteen hän painotti haastattelussa ohjaavan opettajan merkitystä.

Kolmas oli sitä mieltä, että kaiken kaikkiaan NY-ohjelmalla oli häneen positiivinen vaikutus. Hän ajatteli saaneensa erityisesti yleistä kokemusta lisää, mutta ei tuntenut, että taloustaidot olisivat millään tavoin vahvistuneet. Lisäksi hän mainitsi, että yrittäjän ominaisuuksista ainakin rohkeus yrittämiseen ja yrittäjämäinen asenne kasvoi. Lisäksi hän kertoi, että vastoinkäymisistä huolimatta yritti olla lannistumatta. Lopuksi kolmas haastateltava kertoi, että toivoisi NY-ohjelmaa kehitettävän siten, että sisällön tavoitteet olisivat selkeästi tuotu esille. Ohjaukseen hän taas toivoi ehdottomasti lisää tukea, hyvää tavoitettavuutta ja ohjaajan kiinnostusta opiskelijan tekemistä kohtaan.

Yhteenveto

NY-ohjelmaan osallistuneiden haastatteluista tuli esille paljon asioita, joissa haastateltavat olivat samaa mieltä ohjelmaan liittyvistä asioista. Kuvassa 5 on esitetty asiat, joissa oli yhteneväisyyksiä.



Kuva 5. Yhteenveto osallistuneiden haastatteluista

Kaikilta haastateltavista kysyttiin myös, vahvistuivatko heidän yrittäjämäiset ominaisuutensa jollakin tavalla ohjelman ansiosta. Jokaisen haastateltavan

vastauksista tuli esille, että he saivat lisää rohkeutta ja varmuutta ryhtyä yrittäjäksi tai ainakin vahvistuksen ajatukselle, että yrittäjäksi ryhtyminen on eräs vaihtoehto tulevaisuudessa. Kaikki olivat myös sitä mieltä, että käytännön substanssiin liittyvät työt olivat ohjelman vaiheissa kaikista onnistuneimpia ja helpoimpia. Lisäksi jokaisesta vastauksesta tuli tavalla tai toisella esille ohjaajan merkitys NY-yrityksen onnistumisen kannalta.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITYSIDEAT

Haastattelujen tulosten perusteella tehdään johtopäätöksiä, joita verrataan aikaisempien lukujen teoria-aineistoon. Johtopäätösten perusteella pyritään tekemään kehittämisehdotuksia NY Vuosi Yrittäjänä-ohjelmaan. Lisäksi luvussa arvioidaan tutkimuksen luotettavuutta.

7.1 Johtopäätökset tuloksista

NY Vuosi Yrittäjänä-ohjelma on YES-verkoston mukaan (2017) ollut erittäin suosittu varsinkin yläkoulussa ja ammatillisissa oppilaitoksissa. Ohjelma mahdollistaa opetuksen, jossa ei ole oppiainerajoja, sillä ohjelma sisällytetään osaksi opintoja. NY Vuosi Yrittäjänä-ohjelmaan osallistuneet perustivat NY Yrityksen opiskelleessaan Etelä-Savon ammattiopistossa. NY Vuosi Yrittäjänä-ohjelma liitettiin heillä osaksi heidän opintojaan.

Tutkimuksen tulosten perusteella NY-ohjelmalla oli kokonaisuudessaan positiivinen vaikutus ohjelmaan osallistuneisiin. Tulosten perusteella ilmeni, että ohjelmaan osallistuneiden yrittäjämäiset ominaisuudet vahvistuivat ja toisaalta he saivat myös rohkeutta ryhtyä yrittäjäksi tai vahvistusta ajatukselle yrittäjäksi ryhtymisestä. NY Vuosi Yrittäjänä-ohjelman tavoitteena on vahvistaa opiskelijan työelämätaitoja, taloudenhallintaa ja vuorovaikutustaitoja (Nuori Yrittäjyys 2018).

NY-ohjelmaan osallistuneilta kysyttiin, näkyivätkö NY Vuosi Yrittäjänä-ohjelman eri vaiheet ohjelman aikana selkeästi. Tuloksien perusteella ohjelman kaikki vaiheet eivät näkyneet selvästi ja ohjelman tavoitteisiin toivottiin selkeyttä. NY-ohjelma on kuvattu neljällä eri vaiheella eli stepillä, joita ovat

- ryhmästä tiimiksi ja liikeidea
- liikeidea kirkkaaksi

- NY-yrityksen toiminta
- NY-yrityksen lopettaminen. (Nuori Yrittäjyys 2018.)

Esille tuli myös oppilaitokselta saatavan lisätuen ja selkeämpien toimintaohjeiden tarve ohjaajien toimintaan. Samoin mainittiin, että vastuuta ohjelmaan liittyen voisi olla muillakin kuin opettajilla. Jenner (2013) kirjoittaa Euroopan komission todenneen, että 90 % opettajista haluaa enemmän koulutusta yrittäjyyden oppimismenetelmissä ja -välineissä.

Yrittäjyyskasvatuksen tarkoitus on innostaa ja motivoida opiskelijoita. Tämä johtaa innovatiivisuuteen ja uusien ideoiden syntyymiseen. Yrittäjyyskasvatuksen pitäisi olla oppilaitoksissa osana jokaista oppituntia. (YES-verkosto 2018.) Tässäkin tutkimuksessa tuli esille, että yrittäjyyttä korostetaan ja pitää enemmänkin korostaa esimerkiksi jokapäiväisessä toiminnassa opintojen aikana.

Yrittäjyyskasvatukseen liittyen, tutkimuksessa tuli merkittävästi esille NY Vuosi Yrittäjänä-ohjelman ohjaajan ja muun tuen merkitys NY-ohjelman eri vaiheissa. Johtopäätöksenä voitiin tulkita, että ohjaajalla oli paljon merkitystä NY-ohjelman onnistumisessa. Ohjaajan tukea tunnuttiin tarvitsevan eniten NY Yrityksen perustamisen ja lopettamisen vaiheissa. Tämän lisäksi tukea kaivattiin erilaisissa kirjallisissa ja laskennallisissa tehtävissä, kuten kirjanpidossa. Nuori Yrittäjyys sivun (2018) mukaan NY Vuosi Yrittäjänä-ohjelma on osana opintoja ja sen toiminnasta vastaa ohjaava opettaja.

7.2 Kehitysideat

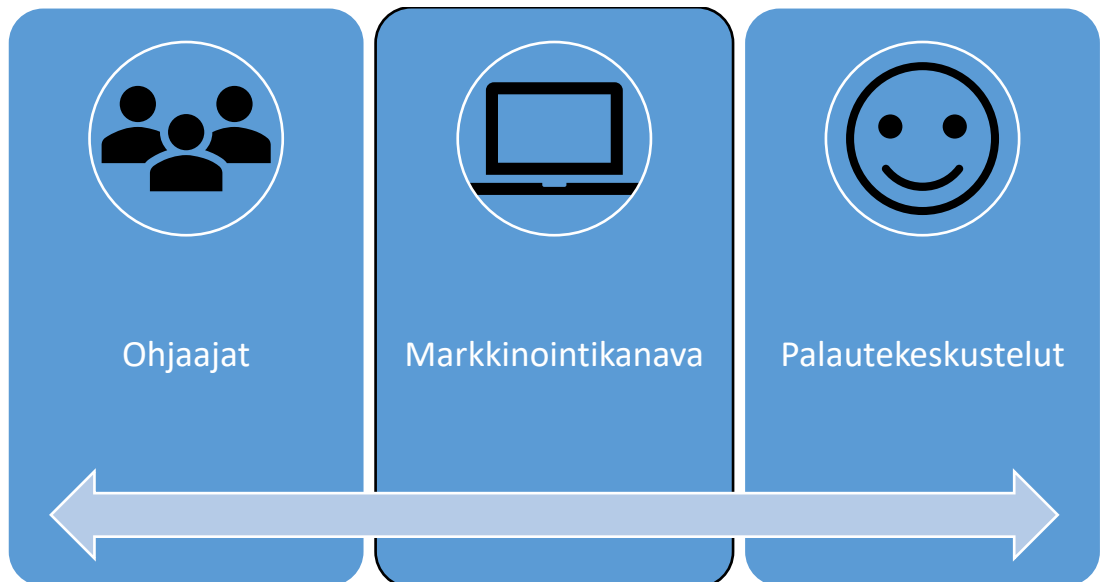
Tutkimuksen tulosten perusteella ohjaavan opettajan merkitys nousi esille useassa vaiheessa. Siihen liittyen olisi tärkeää, että jokainen NY-yritystä perustava saisi vastuupettajan, jonka kanssa opiskelija pystyy vaivattomasti pitämään yhteyttä NY-ohjelmansa eri vaiheissa. Vuorovaikutussuhde on Väisäsen (2003, 57) mukaan tärkeää ohjauksessa. Ohjaajan pitäisi kyetä auttamaan opiskelijaa, ja hänellä tulisi olla motivaatiota ohjaukseen. Myös Nuori Yrittäjyys-sivun (2018) mukaan ohjaavan opettajan tehtävänä NY Vuosi Yrittäjä-ohjelmassa on toimia opiskelijoiden sparraajana. Haastatteluissa tuli esille myös se, että yrittäjyyden pitäisi sisältyä kaikkeen tekemiseen oppilaitok-

nessa. Tätä ajatellen ammattiopistossa voisi yhdessä kaikkien toimijoiden kesken pohtia, mitä se voi milläkin saralla tarkoittaa. Opetusministeriö (2009) toteaaakin yrittäjyyskasvatuksen kuuluvan elämän moniin osa-alueisiin.

Ohjattavat kokivat esimerkiksi kirjallisiin ja yrityksen talouteen liittyvät tehtävät haasteellisiksi. Ohjausta ja sen monipuolisuutta voitaisiin helpottaa niimeämällä opiskelijalle kaksi ohjaajaa, joista toinen keskittyisi opiskelijan substanssiosaamiseen ja toinen voisi toimia varaohjaajana, jolla olisi esimerkiksi talousosaaminen hallussa. Varaohjaajan ohjauksen määrä voisi olla pienempi verrattuna substanssiin, mutta sitä voitaisiin tarvittaessa hyödyntää. Väisänen (2003) mainitsee, että hyvä ohjaus huomioi yksilöiden tarpeet. Se on persoonallista ja yksilöllistä. Hyvän ohjauksen tavoitteet ovat selkeät, ja ohjaus perustuu ammatillisiin standardeihin.

Osa ohjelmaan osallistuneista olisi kaivannut NY-ohjelmansa aikana vastuuopettajan taholta aktiivisempaa ohjausta. Lisäksi osa ajatteli, että yhteydenpito ohjaajan kanssa ei ollut riittävää. Tähän liittyen voitaisiin panostaa siihen, että jokaisen NY-ohjelmaan osallistuvan kanssa käytäisiin kehityskeskustelun omaisia palautekeskusteluja ohjelman aikana, jossa sekä ohjelmaan osallistunut sekä vastuuopettaja saisivat antaa palautetta molemmin puolin. Näitä tapauksia voisi olla ohjelman aikana esimerkiksi kolme kappaletta. Näissä tapauksissa voisi olla mukana oppilaitoksen yrittäjyyskoordinaattori, koska sillä varmistettaisiin yhteinen näkemys asiasta. Halfordin (2018) mukaan palautekeskusteluissa voi saada tietoa osaamistason kehittymisestä sekä neuvoja ongelmien ratkaisemiseen. Palautetta pitäisi myös saada riittävän usein.

NY-yrittäjille voisi suunnitella jonkin yhteisen markkinointikanavan, jonka avulla NY-yrityksen perustaneet saisivat paremmin tehtyä tuotteitaan tai palveluitaan tunnetuiksi silloin, kun NY-yritys toimii. Tämä voisi olla esimerkiksi somemarkkinointia. NY-yritykset voisivat myös mainostaa toisiaan. Jos esimerkiksi joku yrittäjä saa asiakkaan, hän voisi antaa kyseiselle asiakkaalle esitteen tai jopa pienen etukupongin toisen alan NY-yritykseen tai -yrityksiin. Koskisen ja Pellisen (2011, 12) mukaan esimerkiksi Facebook-mainonta on halpaa ja sitä on helppo seurata. Kuvassa 6 on havainnollistettu ideat, joita NY-ohjelmien toteuttamisessa voitaisiin ottaa jo melko helposti huomioon.



Kuva 6. Ideoita kehittämiskohteista

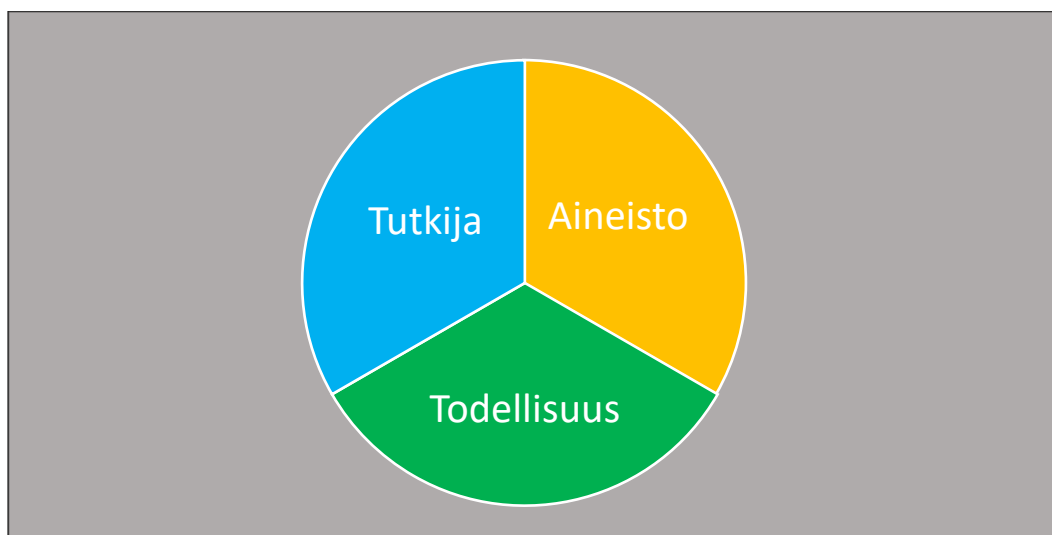
Pidemmillä tähtäimellä NY-ohjelmaan osallistuville voisi suunnitella jonkunlaisia ”yrittäjyysputkia tai -polkuja”. Monissa oppilaitoksissa on yrittäjyyspolkuja, joissa opiskelija voi tähdätä yrittäjyyspainotteiseen tutkintoon. Oppilaitos voisi tämän lisäksi kehittää yhteistyötä eri tahojen kanssa, jolloin opiskelija voisi vauhtomammin jatkaa yrittäjyyspolulla, kun opinnot ovat päättyneet ammatitopistossa. Näitä tahoja voisivat olla esimerkiksi ammattikorkeakoulut ja yritysneuvontaa harjoittavat elinkeinoyhtiöt. Jos opiskelija jatkaa opintojaan ammattikorkeakoulussa, hänen opintojaksojensa suunnittelussa voisi mahdollisuuksien rajoissa huomioida erityisesti niitä asioita, jotka ovat opiskelijan osalta tarpeellisia suunniteltua yritystoimintaa ajatellen. Lisäksi oppilaitokset voisivat yhteistyössä panostaa sivutoimisen yrittäjyyden mahdollistamiseen jo opintojen ohella. Muun muassa tähän liittyviä perustamistoimia ja muita käytännön tehtäviä voisi sisällyttää osaksi ammattikorkeakoulun opintojaksoa/opintojaksoja. Yhteistyössä voisi suunnitella esimerkiksi väylän ammatitopiston NY-yrittäjyydestä sivutoimiseksi yrittäjäksi ammattikorkeakouluopintojen aikana.

Toinen yhteistyötaho voisi olla elinkeinoyhtiöt. Viimeistään NY-ohjelman loppupuolella opiskelijoille ja elinkeinoyhtiöille järjestettäisiin yhteinen tapaaminen tai tilaisuus, jossa elinkeinoyhtiöiden edustaja voisi kertoa varsinaiseen yrittäjyyteen liittyvistä asioista. Vastaavasti opiskelijoilla olisi mahdollisuus jatkojalostaa omia yrityssuunnitelmia.

Aiemmin tässä työssä tuli esille, että ohjaajan rooli on merkittävä. Tätä ohjaustoimintaa tukemaan voisi suunnitella mentorijärjestelmää, kuten monilla ta-
hoilla on tehtykin. Mentoreina toimisivat vapaaehtoiset eri alojen asiantuntijat tai yrittäjät. Näin opiskelijoilla olisi mahdollisuus saada käytännön osaajien tu-
kea ja neuvoja. Opetushallitus (2018) määrittelee mentoroinnin olevan hyvin
lähellä ohjausta ja konsultointia. Sitä voi käyttää monissa yhteyksissä. Mentori-
rilla on asiasta enemmän ymmärrystä, kokemusta ja tietoa kuin mentoroinnin
kohteella.

7.3 Tutkimuksen luotettavuus

Toisin kuin kvantitatiivisessa tutkimuksessa, kvalitatiivisessa eli laadullisessa
tutkimuksessa luotettavuutta ei pystytä arvioimaan tehtyjen mittausten perus-
teella. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa usein jotakin ilmiötä tarkastellessa arvi-
oinnin kriteereinä voisivat olla esimerkiksi uskottavuus, jossa tutkijan tulkinta
vastaa tutkittavien käsityksiä, varmuus sekä vahvistus, että vastaavanlaiset il-
miöt tukevat näitä vastauksia. (Eskola ym. 1998, 120–130.) Esimerkiksi puret-
tua haastattelumateriaalia pyritään lähestymään hyvin usein ns. *faktanäkökul-*
masta. Faktanäkökulmasta voidaan puhua yleensä silloin, kun tutkimusaineis-
tossa on kyse kyselylomakkeista, haastatteluista ja puheista. Faktanäkökul-
malle on tyypillistä ja ominaista se, että luodaan selkeä ero maailmaan ja siitä
esitettyjen väittämien välille. Toinen ominainen piirre faktanäkökulmalle on,
että sen myötä on mieluista pohtia annetun tiedon totuudenmukaisuutta tai
henkilön rehellisyyttä, joka tietoa jakaa. Kolmas piirre faktanäkökulmassa on
hyvin arkinen: siinä on kyse totuudesta ja todellisuudesta, jonka tutkija haluaa
pyrkiä tavoittamaan esimerkiksi tehdessään haastatteluja. Tutkija, joka valit-
see faktanäkökulman, on kiinnostunut tutkimuskohteiden todellisista toiminta-
tavoista, mielipiteistä sekä asioista tai ilmiöistä. Kuvassa 7 esitetään asiat,
jotka liittyvät siihen, miten luotettavuutta lähestytään faktanäkökulmasta. (Ala-
suutari 1999, 90–91.)



Kuva 7. Faktanäkökulma (Alasuutari 1999, 90)

Tutkimusetiikkaa ja sen ongelmia tarkastellessa, esiin nousee tutkimusta varten kerätyn aineiston tiedot, saatujen tulosten esitystapa sekä itse tutkimustoiminta. Tutkimuksen etiikkaan vaikuttavat luonnollisestikin tutkimuksen toimeksiantaja, tutkimuksen aihe sekä se, että liittyykö siihen vahingollisia tekijöitä. Lisäksi etiikassa on tärkeää muistaa, millaiset ovat tutkijan omat keinot tutkimusta tehdessä. (Tuomi & Sarajärvi 2004, 93–98.)

Tämän tutkimuksen aineistonkeruumenetelmä toteutettiin haastatteluiden avulla. Haastattelut suoritettiin kahdelle eri kohderyhmälle, yhteensä kuudelle eri henkilölle. Yhtä haastattelua häiritsi se, että haastateltava joutui haastattelun lomassa hoitamaan muita pieniä asioita. Tämä saattoi vaikuttaa haastateltavan keskittymiseen haastattelukysymysten osalta. Kaikki haastattelut nauhoitettiin, kuunneltiin useampaan kertaan ja litteroitiin. Haastattelun etiikasta voidaan sanoa, että kaikki haastattelut käsiteltiin anonyymisti eli haastateltavien nimiä ei työssä julkaistu. Näihin seikkoihin vedoten uskon tutkimukseni olleen melko luotettava.

8 LOPUKSI

Tutkimus oli kokonaisuudessaan ajankohtainen ja mielenkiintoinen. Saatuaani aiheen toimeksiantajalta, prosessi alkoi etenemään mutkattomasti. Sain paljon tietoa ja apua toimeksiantajalta, joka mahdollisti esimerkiksi tutkimuksen haastattelujen suorittamisen. Haastattelujen aikataulut saatiin sovittua hyvin,

tosin niiden suhteen aikataulut olivat melko tiukkoja, johtuen talviloman ajankohdasta ja muista henkilökohtaisista syistä.

Haastattelut saatiin suunniteltua etukäteen hyvin ja niistä saatiin pääosin kaikki tieto, mitä haluttiin selvittää tutkimusta varten. Näin ollen itse tutkimusten suorittaminen onnistui halutulla tavalla. Haastattelujen purkamiseen ja työn viimeistelyyn ei pystytty käyttämään niin paljon aikaa, kuin olisi alun perin tarvittu, koska työllistyin yllättävästi kesken työn tekemisen pääkaupunkiseudulle ja jouduin prosessin aikana hoitamaan paikkakunnalta muuttoon liittyvät järjestelyt. Tästä johtuen prosessin eteneminen ja kirjoitustyö katkesi muutamaksi viikoksi.

Olen tyytyväinen tutkimukseen varsinkin, kun miettii, kuinka vähän ehdin siihen käyttämään aikaa työn lopussa. Toimeksiantaja oli sitä mieltä, ettei ole saanut tietoa NY-ohjelmaan osallistuneiden näkemyksistä tarkemmalla tasolla. Uskon, että tämä tutkimus antaa NY Vuosi Yrittäjänä-ohjelman toteuttamiselle uusia näkökulmia, joita toimeksiantaja voi hyödyntää tulevaisuudessa uusien NY Vuosi Yrittäjänä-ohjelmaan osallistuneiden kanssa. Jatkotutkimuksena voisi tehdä vertailevaa tutkimusta NY Vuosi Yrittäjänä-ohjelman käytänteistä eri oppilaitosten välillä. Näin saataisiin laajempi näkökulma sekä lisää mahdollisia kehittämismahdollisuuksia.

LÄHTEET

Alasuutari, P. 1999. Laadullinen tutkimus. 3. uudistettu painos. Tampere: Vastapaino.

Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino.

Elinkeinoelämän keskusliitto 2016. Yrittäjäsapluuna ja yrittäjävaikutusten arviointi. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://ek.fi/materiaalipankki/tietografiikka/yrittajyys/> [viitattu 2.2.2018].

Eriksson, P. & Kovalainen, A. 2008. Qualitative Methods in Business Research. London: Sage.

Esedu. 2018. Tietoa meistä. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.esedu.fi/tietoa-meista/> [viitattu 2.2.2018]

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus Laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2014. Johdatus Laadulliseen tutkimukseen. 10. painos. Tampere: Vastapaino

Halford, S. 2018. 5 Steps for Giving Productive Feedback. Entrepreneur. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.entrepreneur.com/article/219437> [viitattu 24.4.2018].

Heinonen, J. & Toivonen, J. 2003. Perheyrytykset suomalaisessa yhteiskunnassa. Teoksessa Heinonen, J. (toim.) Quo vadis, suomalainen perheyrytytys. Turku: Turun kauppakorkeakoulu, PK-instituutti, 23.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Holopainen, M. & Pulkkinen, P. 2008. Tilastolliset menetelmät. Helsinki: WSOY.

Holopainen, T. 2008. Yrityksen perustajan opas – silta yrittäjyyteen. Helsinki: Edita.

Hänninen, K. 2013. Yrittäjän ominaisuudet: yksi yhdistää menestyviä yrittäjiä. Kauppalehti. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/yksi-ominaisuus-yhdistaa-menestyvia-yrittajia/9p2DtrZD> [viitattu 2.2.2018].

Ikonen, R. 2006. Yrittäjyyskasvatus. Kansalaisen taloudellista autonomiaa etsimässä. Helsinki: Minerva Kustannus Oy.

Jenner, C. 2013. We need to teach young people more entrepreneurial skills. *The Guardian* 14.6.2013. Saatavissa: <https://www.theguardian.com/careers/careers-blog/we-need-to-teach-young-people-more-entrepreneurial-skills> [viitattu 9.4.2018].

Juvonen, M., Koskensyrjä, M., Kuhanen, L., Ojala, V., Pentti, A., Porvari, P. & Talala, T. 2014. Yrityksen riskienhallinta. Helsinki: Finva.

Järvinen, M. & Kari, M. 2017. Yritä, erehdy, onnistu: helppo opas yrittäjyyteen. Helsinki: Otava.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä – miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kansikas, Juha. 2007. Kasva yrittäjyyteen. Helsinki: Talentum.

Kokko, I. 2007. Katso kaleidoskooppiin – ideoita yrittäjyyskasvatukseen. Helsinki: Yksityisyrittäjien Säätio ja kerhokeskus – koulutyön tuki ry.

Korhonen, M., Komulainen, K. & Rätty, H. 2012. Opettajien tulkinnan yrittäjyyskasvatuksen tavoitteista diskursiivisena kamppailuna. *Kasvatus & Aika* 6 (1), 6-22.

Koskinen, A. & Pellinen, T. 2011. Sosiaalisen median pikaopas. Lappeenranta: Osuuskunta Fissio.

Koskinen, I., Alasuutari, P. & Peltonen, T. 2005. Laadulliset menetelmät kauppatieteissä. Tampere: Vastapaino.

Lehti, E., Pyykkö, M., & Rope, T. 2007. Mikä tekee yrittäjästä menestyvän. Helsinki: WSOYpro.

Lehtinen, E., Kuusinen, J. & Vauras, M. 2007. Kasvatuspsykologia. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Leppänen, E. & Kortesoja, K. 2013. Uuden työelämän aakkoset – kuinka saat työn, josta tykkäät. Jyväskylä: Docendo Oy.

Licht, A. 2010. Entrepreneurial Motivations, Culture, and the Law. Teoksessa Freytag, A. & Thurik, R. (toim.) *Entrepreneurship and Culture*. Heidelberg: Springer, 11-19.

Metsämuuronen, J. (toim.) 2006. Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Helsinki: International Methelp Oy.

Nuori Yrittäjyys. 2018. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://nuoriyrittajyys.fi/nuori-yrittajyys/> [viitattu 22.3.2018]

NY Vuosi yrittäjänä 2018. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://nyvuosiyrittajana.fi> [viitattu 22.3.2018].

Opetushallitus. 2018. Mentorointi. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/laadunhallinnan_tuki/wbl-toi/menetelmia_ja_tyovalineita/mentorointi [viitattu 19.4.2018].

Opetusministeriö. 2009. Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivat. Opetusministeriön julkaisu 2009:7. Helsinki: Yliopistopaino.

Patel, S. 2017. Entrepreneur 21.8.2017. The 5 Personality Traits All Entrepreneurs Must Have. Digitaalinen artikkeli. Saatavissa: <https://www.entrepreneur.com/article/298650> [viitattu: 19.4.2018].

Peltola, L. 2015. Liikeideasta liikkeelle. 10. painos. Helsinki: Edita.

Pk-yrityksen riskienhallinta 2018. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://virtual.vtt.fi/virtual/pkrh/riskilajit/henkiloriskit/mita-ovat-henkiloriskit/yrittajyys-on-riskinottoa.html> [viitattu:7.2.2018].

Pyykkö, M. 2011. Minustako yrittäjä. Helsinki: WSOYpro Oy.

Seth, S. 2017. Investopedia. 10 Characteristics of Successful Entrepreneurs. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.investopedia.com/articles/personal-finance/101014/10-characteristics-successful-entrepreneurs.asp> [viitattu 8.4.2018].

Tilastokeskus 2016. www-dokumentti. Päivitetty 21.12.2017. Saatavissa: https://www.tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_yritykset.html [viitattu 18.4.2018].

Tilastokeskus 2018. Käsitteet yrittäjä. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://tilastokeskus.fi/meta/kas/yritlkm.html> [viitattu 2.2.2018].

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2004. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi

Uusyrityskeskus 2018. Mitä yrittäminen on. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.uusyrityskeskus.fi/yrityksen-perustaminen/mita-yrittaminen-on/> [viitattu 1.2.2018].

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 75/2017 2017. Yrittäjyyden uudet suunnat – selvitys hallituksen toimenpiteistä yrittäjyyden vahvistamiseksi. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://tietokayttoon.fi/documents/10616/3866814/75_Yritt%C3%A4jyyspaketti_Raportti_2017-11-16_.pdf/e4df79ef-3fd8-4f1b-aa38-bb44f31464e2?version=1.0 [viitattu 1.2.2018].

Viitala, R. & Jylhä, E. 2013. Liiketoimintaosaaminen – menestyvän yritystoiminnan perusta. Helsinki: Edita.

Väisänen, P. 2003. Malleja ja empatiaa, käsityksiä hyvästä ohjauksesta. Teoksessa Silkelä, R. (toim.) Tutkimuksia opetusharjoittelun ohjauksesta. Suomen harjoittelukoulujen vuosikirja N:o 1. Joensuu: Itä-Suomen yliopisto, 56–60.

YES Etelä-Savo 2018. Nuoret tarvitsevat tukea ja kannustusta – yrittäjämäinen toimintakulttuuri on koko koulun voimavara. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://etela-savo.yesverkosto.fi/2018/01/29/nuoret-tarvitsevat-tukea-ja-kannustusta-yrittajamainen-toimintakulttuuri-on-koko-koulun-voimavara/> [viitattu 8.2.2018].

YES-verkosto. 2018. Intohimona yrittäjyyskasvatus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.yesverkosto.fi/> [viitattu 8.2.2018]

Yritystoiminta 2018. Yrittäjyys. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.tieto.osaavayrittaja.fi/yrittajyys> [viitattu 1.2.2018].

Zwilling, M. 2015. Forbes. 6 Top Motivations That Drive The Best Entrepreneurs. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://www.forbes.com/sites/martinzwilling/2015/08/27/6-top-motivations-that-drive-the-best-entrepreneurs/#240aa5f626ff> [viitattu 8.4.2018].

TEEMAHAASTATTELU**NY Vuosi Yrittäjänä -ohjelman ohjaajille****Ohjaajan taustat**

- Kuinka kauan olet ollut mukana ohjaamassa/toteuttamassa NY Vuosi yrittäjänä ohjelmaa?
- Minkä alan opiskelijoita olet ohjannut NY -ohjelmissa?
- Millaista tukea/ohjausta/koulutusta ohjaaja saa NY -ohjelman toteuttamiseen oppilaitokselta ja mahdollisilta muilta tahoilta?
- Millaisia ominaisuuksia ohjaajalta vaaditaan ohjelmaan osallistuvien sparraajana?

NY -ohjelman sisältö

- Kuvaile pääpiirteet ohjelman eri vaiheista.
- Mitkä vaiheet vaikuttavat ohjaajan mielestä olevan opiskelijoille sisällöltään mieluisimpia, mitkä helpoimpia, mitkä haasteellisimpia? Miksi?
- Kuinka näet yrittäjämäisen toiminnan toteutuvan eri aineiden/aihealueiden opetuksessa?

Yrittäjyyskasvatuksen tavoitteet

- Millä keinoilla opiskelijoiden yrittäjämäisiä ominaisuuksia pyritään kehittämään/vahvistamaan
- Miten osaamisen kehittämistä arvioidaan: missä vaiheessa, kuka arvioi, arvioinnin periaatteet
- Millainen on opiskelijan rooli sisällön suunnittelussa
- Miten NY-opintojen laatua arvioidaan ja kehitetään (esim. opiskelijapalaute).

NY -ohjelman ohjaus

- Mitkä vaiheet ovat ohjauksen näkökulmasta haasteellisimpia ja mitkä sujuvimpia ohjata? Miksi?
- Miten ohjaaja pystyy motivoimaan ohjelmaan osallistuvia ja luomaan positiivista yrittäjyysasennetta?
- Mitkä asiat auttavat ohjauksessa?
- Mitkä asiat asettavat haasteita ohjaukselle?

NY -ohjelman tavoitteet

- Mitkä tavoitteet ohjaajalla on NY -ohjelman toteuttamisessa?
- Miten näet ohjelman vaikuttaneen opiskelijoiden
 - o työelämätaitoihin
 - o yrittäjyystaitoihin
 - o taloustaitoihin
- Mitä muuta vaikutusta näet ohjelmalla olleen opiskelijoihin?
- Mitkä ohjelman tavoitteista ovat erityisesti onnistuneet?
- Mitkä asiat ovat tukeneet tavoitteiden onnistumista?
- Mitkä tavoitteet eivät ole mielestäsi onnistuneet odotusten mukaisesti?
- Mitkä asiat ovat olleet esteinä/haasteina onnistumiselle?
- Miten kehittäisit NY-ohjelmaa
 - o sisällön näkökulmasta
 - o ohjauksen näkökulmasta

TEEMAHAASTATTELU

NY Vuosi Yrittäjänä -ohjelmaan osallistuneille

Taustat

- ikä, sukupuoli, ala, milloin

NY -ohjelman sisältö

- NY Vuosi yrittäjänä ohjelman vaiheet ovat:
 - o ryhmästä tiimiksi ja idea (omat vahvuudet, ideointi, luovuus, yhteistyö, ESP-itsearviointi)
 - o liikeidea kirkaaksi (yrityksen nimi, roolit ja vastuut, neuvonantajien etsiminen, liiketoimintasuunnitelma)
 - o NY-yrityksen toiminta (tuotannon suunnittelu ja käynnistäminen, kilpailut ja tehtävät, myyntiraportti, Uskalla yrittää-semifinaali ja – finaali)
 - o NY-yrityksen lopettaminen (tilinpäätös, vuosikertomus, lopetustoimenpiteet, ESP-itsearviointi ja koe)

Näkyivätkö eri vaiheet selkeästi ohjelman toteuttamisessa?

Kuuaile, mitkä vaiheet olivat sisällöltään onnistuneita? Mitkä olivat haasteellisia? Perustele näkemyksesi.

- Miten yrittäjämäinen toiminta oli huomioitu opetuksessa yleisesti?
 - o Missä aihealueissa/aineissa se näkyi, missä ei? Perustele.

Ohjaajien toiminta

- Miten ohjaajan toiminta näkyi ohjelman eri vaiheissa?
 - o Mitkä vaiheet sujuivat ohjauksen näkökulmasta parhaiten? Miksi?
 - o Missä vaiheissa olisi ohjauksen näkökulmasta kehitettävää? Millaista kehitettävää?
- Mikä ohjaajan toiminnassa erityisesti auttoi sinua ja millaista tukea olisit toisaalta toivonut lisää?

Tavoitteet

- Miten ohjelma vaikutti
 - o työelämätaitoihisi
 - o yrittäjyystaitoihisi
 - o taloustaitoihisi
- Mitä muuta vaikutusta NY-ohjelmalla oli sinuun?
- Miten kehittäisit NY-ohjelmaa
 - o sisällön näkökulmasta?
 - o ohjauksen näkökulmasta?